

645 /
1973

საქართველოს
საბავშვო
საქვეყნო
საბავშვო
საქვეყნო

საქართველოს ბავშვი
№ 5 1973 წ.

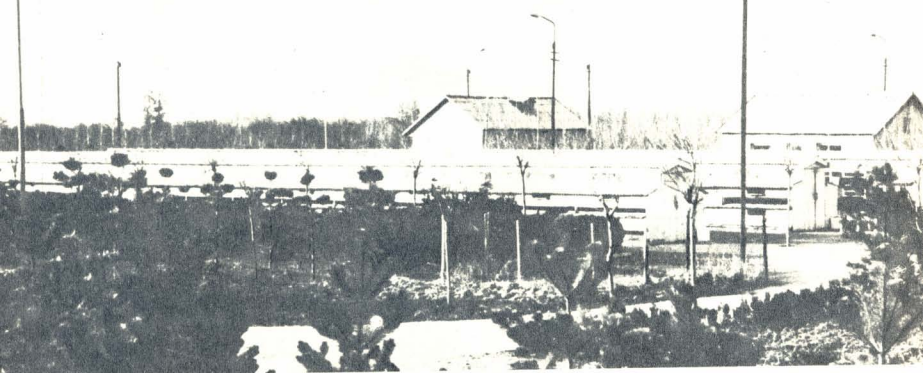
ნანს ალანბაძიაში
ფოტო ნ. კილაძისა

„საქართველოს ხელი“

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის
კულტურობრივი საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხა-
ტვრულ-ლიტერატურული ფურცალი.

«САКАРТВЕЛОС КАЛИ»

Ежемесячный общественно-политический
и художественно-литературный журнал
ЦК КП Грузии.

შეგაკეთო მოწონებებს!

ბებნოსი

ამ ბოლო ხანებში ამერიკიდან, საფრანგეთიდან, დანიიდან, ბელგიიდან, დასავლეთ გერმანიიდან, ფინეთიდან, ბულგარეთიდან, ჰერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკიდან, იტალიიდან, უნგრეთიდან, ჩეხოსლოვაკიიდან საქართველოში ჩამოსული ბევრი დიდგვაროვანი ბენისის სიმშვენიერით, ფუფქმა. გარი სახლებით, წალკატაღქცუელი სანერგე მეურნეობით.

ჩვენი ქვეყნის ბევრი მესხლეობის საბჭოთა მეურნეობა ბენისურ ნერგებს მოიხიზვს თავის ზაღვეში ვასახარებლად.

ქარგა ზელმძღვანელობამ (ყოფილი დირექტორი ა. მგელაძე) ააუვა საოფელი, უჩინარი მეურნეობა კი გივანტ სანერგედ აქცია.

აქ უველაზე ჰვირად ფასობს ადამიანი. მასზე ზრუნვა და მისი საარსებო მოთხოვნილებების დამაყოფილება კანონად დამკვიდრდა. ადამიანებზე ზრუნვა მისი დაბადებისთანავე იწყება, განრდება თუ არა ბენისელი, მეურნეობიდან უფასოდ ეგვანება საუკეთესო რძე, წამოიზრდება და ბავაში იწყებს სარსულს. ისე სწრაფად მრავლდებიან აბატარები, რომ ბავა-ბაღის ახალი შენობა კვლავ გაფართოებას მოითხოვს.

რამდენიმე უვეა, რაც სკოლის ფართოებანერგობან, სამსართულიან შენობაში მესაღიერებს და რაც უველა საგნის ათვისება სათანადო კაბინეტებში ხდება. მეცნიერებისა და ტექნიკის თანამედროვე მიღწევების გა-

მოყენებით არის მოწოდებული კაბინეტ-ლაბორატორიები, კომფორტი და სისადავე საქალსო ოთახებში.

და ამ ახალი სკოლის გვერდით მეტისმეტად გაქიანურდა კულტურის სახლის მშენებლობა. ახალგაზრდობა კი მოუთმენლად ელის მის დამთავრებას, რომ გაჩაღონ მუშაობა წრეებში, ისარგებლონ ახალი ბიბლიოთეკით, სააქტო დარბაზით, საბილიარდოთი. დღეს აქ უველა საქმიანობა ადამიანზე ფიქრით იწყება. ამიტომ ააშენეს ორსართულიანი, მოხერხებულად დაეგმოილა და უველაფრთი აღჭურვილი საცხოვრებელი ბინები. გათვალისწინებულია სოფლად ცხოვრების სპეციფიკური პირობები და უველა სახლს აქვს სამეურნეო ხასიათის შენობა.

სოფელში არის სავაჭრო-საყოფაცხოვრებო ცენტრი — მაღაზია, სასტუმრო, სახელოსნო, საპარკმაბერო, სასადლო.

ქარგად უფიქრით იმ ადამიანთა გართობისა და დასვენებისათვის, რომლებსაც შარშან ნახევარი მილიონი მანეთის მოგება ქონდა: მათთვის გააშენეს პარკი 88 ჰექტარზე. აქ არის წყალსაცავი, სპორტული მოედანი, ფრენბურთისა და კალათბურთის მოედნები.

მეურნეობის ოქროს ფონში 400 ათასამდე ძირი დემოკრატიული მცენარეა. მათ შემომატა ათასობით ძირი ვერცხლისებური, კანადური, კორეისა და ტიბეტის წაძვები, შავი ფიჭვები, ფიქარი, პადარი, კანადური და პი-

რამიდული ალვის ხეები, დემოკრატიული ბუჩქები, ვარდები. სოფლის ვალაშაგებისა და გამწვანებისათვის იბრძვის უველა ბენისელი.

შეუღლად აღმართული ალვის ხეები დარაქად დასდგომიან მიწის სავარგულებს.

სიმწვანე, ყვავილები და სურნელება მოაცილებს უველ მუშის თავისი სამუშაო უბნისაკენ. ბრიგადისაკენ, სანერგეებისაკენ.

ერთწლიან ნერგებს ადრიან გაზაფხულზე მზის ჩასვლისას მენაშელისფერი მოჭილდეზიოდით. იქ ვნახეთ ქეთევან მღებრიშვილლოლა ტოტოლაშვილი, მასტრები მღებრიშვილი, რუსულად ზესტაევა. უკეთესი მოვლილი არც შეიძლება იყოს სანერგე. იქვე გადახურულ ფარდულში ისვენებენ, საუფრობენ, ფურნა-ვაჭურთებს ათვალიერებენ...

უველა მუშა ქარგად ერკვევა მეურნეობის მოყვანებში. მუშებმა იციან თავიანთი საკმე. იციან, როდის რა აუკეთონ, იცვენ მეცნიერების მიერ დადგენილ აგრონომიულ წესებს. მეურნეობაში მტკიცეა შრომის დისციპლინა, რაც იმის გარანტიას იძლევა, რომ ზუსტდინი გეგმა 4 წელიწადში შესარულონ ეს კი უველს პირად ვალდებულებაა. უველა ბენისისელს ვალდებულებაა, რომ 1978 წელს სანერგე მეურნეობის თითოეულ ჰექტარზე მიიღონ 24 ათასი ძირი თესლოვანების სტანდარტული ნერგი. ასევე 24 ათასი ძირი ენერჯიანების ნერგი, ხეხილის სა-

მუდარეობის მუწავად მუშაობს: დ. ტოდოლაშვილი, რ. ბეჭატაძე,
მ. შიკაძე, მ. მდებარეშვილი.

მომს. დ. იაკობაშვილისა

სანერგე

კ. შარტავის ს.ს. საჯ. ს.
სახელმწიფო რესპუბლ.
ბინდოვებისა

მათემატიკის გაკვეთილი

დედე ბაღების თითოეულ ჰექტარზე მოწიონ 25 ცენტრარი ხარისხოვანი ხილი, ამავე რაოდენობის ხილი მიიღონ კუკუკოვების სადღე ბაღის თითოეულ ჰექტარზეც.

ამ გეგმების შესრულების გარანტიას იძლევა ვახუშტის წლის შედეგები. შარშან მყურენობის შემდეგ 282 ათასი ძირი ნერგის ნაცვლად მიიღო 408 ათასი ძირი ნერგე და გეგმე 144,6 პროცენტით შეასრულა, მსხმოიარე ბაღიდან მაღალი მოსავალი მოიწია და გეგმა 208 პროცენტით გაანაღდა. მიღწეული წარმატებებისათვის ბენენისის სახელმწიფო საწერებ მეურნეობა დაჭილდოვდა საიუბილეო საპატიო ნიშნით.

აი, რა შეუძლია ადამიანს, რომელსაც შესანიშნავ საყოფაცხოვრებო და შრომის პირობებს უქმნიან.

სულ შეიცვალა ძველი საწერებ მეურნეობა. მისი სავარგული მიწები 100-დან 1.000 ჰექტარამდე გაიზარდა. წინათ საწერებს ფართობი 10 ჰექტარი იყო და აწარმოებდნენ 77.400 ძირ ნაშენებს. 28 ჰექტარი ხეხილის ბაღის თითოეული ჰექტარი იძლეოდა 8 ცენტრარი ხილს. სულ კი ხილის წარმოება უდრის და 18,4 ტონას.

დღეს 402 ჰექტარი ხეხილის ბაღს უჭირავს, აქედან 250 ჰექტარი მსხმოიარე. 152 ჰექტარზე საწერებზე, მოქცევა სხვა კულტურებით.

განსაკუთრებით დიდი მოთხოვნილებაა ჭეჭა ნაშენებზე (კერძოდ, დუგენისა და პარაღისის საძირებზე დაშენილი). რომელიც ადრე შედის მსხმოიარობაში. ვაშლის ნაშენები შემდეგი ჯიშისაა: კებრა, თურაშაული, აბილაური, ქართული სინაპი, ბანაწი, კანადური რენეტე, ჯამარის ოქრის პარმენი, შამპანური რენეტე, რომლითაც შეიძლება ჯონათანი, დელი დელიშე, ლიონის ვაშლი, ივერია, გორული სინაპი.

ოთხი წელია, რაც მეურნეობაში მეყრდღლეობას ანუ მებოცვრეობას თვალსაჩინო ადგილი უჭირავს. საქართველოში პირველად ბენენისლებმა მოაქიდეს ხელი ამ მომგებიან დარგს და ახალ ტექნიკაზე დაუარსობით გააშენეს ფერმა. ბენენისის კურდღლები სპანი ჯიშისაა: საბკოური შინშოლა, ვერცხლისებრი და რუხი გოლიათი.

საჭირე კურდღლები უახანესმა მუშამ ნინა პეტროვამ ჩამოიყვანა: მან მეყრდღლეობის ფერმში დაწყო მუშაობა და თავისი გამოცდილება ახალბედებს გაუზიარა. ახლამის ვერძლით ტრიალებს მოწინავე მუშა ცნაში მაღალდაზე, ზოვეტერინადური ინსტიტუტის სტუდენტია.

ვალიებში 1.000-მდე დედაკურდღელი და 152 მამალი კურდღელია. მებოცვრეობის ფერმას ბრწყინვალე პერსპექტივა აქვს და უოველწლიურად ბოცვრის ხორცის წარმოების გეგმები გადაჭარბებით სრულდება.

...ძალია, მთელი მეურნეობა მწვანით არის შეფოთილი. რა ჯიშის დეკორატიულ მცენარებს არ ნახავთ, რა ჯიშის ვარდ-უკუელებს!

ლია ნინიძე

მეყრდღლე 6. კატარია

მუშაო საცხოვრებელი სახლი

ციას უშვებს. წარმოების მიუღწევად, ნახევარი დღის განათების არამატრიის დამზადებაზე მოდის. რომელიც ძირითადად ფაბრიკა-კარხნებისა და სხვადასხვა სამრეწველო ობიექტებისათვისა განკუთვნილი.

ქარხანა ამზადებს ტორტის ფორმებს, საოჯახო ზამბარაინ სასწორებს, ტელევიზორის ანტენებს, თევზების საწრობებს, საუთლო მაგიდებს, ფარდის საკიდებს, კარისა და ფანჯრის სახელურებსა და საკეტებს. ანჯამებს და ა. შ.

შარშან ქარხანაში კიდევ ერთი სიახლე დაინერგა: თბილისის კიბერნეტიკის ინსტიტუტის მეცნიერ-მუშაკებმა დაამუშავეს და შექმნეს აღმზიანის ძვლის ტინის გასაყინი აპარატი. ამ აპარატმა გამოცდა გაიარა მედიცინაში და აღიარებაც ჰპოვა. წელს, მე-8 მექანიკურ ქარხანაში დამზადებული ამ აპარატის რამდენიმე ეგზემპლარი გაიგზავნება გერმანიის დემოკრატიულ რესპუბლიკაში. თანამზად შეგვეთისა.

ქარხანაში სხვა სიახლეებიცაა, წლის ბოლომდე ქარხანა, როგორც ეს ვალდებულდებათა გათვალისწინებული, ათვისების კიდევ რამდენიმე სახის ახალ პროდუქციას.

ქარხანაში 200-ზე მეტი ქალი შრომობს. პირველი სააქტოს მოწინავე მუშაა ეთერ ბერიძე, რომელიც უკველილიურ გეგმას 130-140 პროცენტით ასრულებს. ეთერის დამზადებული კარის საკეტის კორპუსები მუდამ უწყნარა.

ტელევიზორის ანტენის დეტალის დამზადებაზე მუშაობს ახვე სამაქროს წარჩინებული მუშა ევუფა ოჩიგავა, რომელიც გეგმის შესრულებით არ ჩამოუვარდება ეთერს. „უთი დღის გეგმა ოთხ დღეში“ — ამ დევიზით შრომობს რაიონული საბჭოს დეტუტატი სონია ბანიშვილი. რომელიც უკველილიურ დავალებას 140-150 პროცენტით ანაღდებს. მოწინავე მუშის სახელი აქვო რაიონული საბჭოს დეტუტატს მედეა ტყეშუჩავასა და მანანა მეცხვარიშვილს.

ქარხანა ძირითადად წვრილ-წვრილი, კუსტარული არტელების მანაზე შექმნილი, რის გამოც არასახარბიელოა მუშა-მოსამსახურეთა საშუალო პირობები. ზმარტი, მოუწყობული სამაქროები უსიამოვნო შობაბედობებს სტოვებს. მართალია, ვინტალაცია ვედვა: საამქროშია, მაგრამ მართი ნორმალურად მაინც ვერ სუფთავდება.

თვალს არ გამოაპარვა ვეებერთელა ხარბოები, რომლებიც ქარხნის ეწოშია აღმართული. აქ წამომართება უახლესი მანქანა-დანადგარებით აღჭურვილი ახალი მძღველი ქარხანა. უდავოა რამ ასეთი საქარმოში უკველი მუშის შრომის ნაყოფიერება ერთიორად გაზარდება.

მე-8 მექანიკურ ქარხანაში სოციალისტური შეიბრება კარგადაა ორგანიზებული, ამის ნათელი დადასტურებაა საქარმის კოლექტივის გახული თვეების მაჩვენებლები. მოედლო რეგმა სამაქროებმა ვედაზე აღრე შესარმულეს გეგმები.

ნანული ბუკია

მეცხვარიშვილი

მეცხვარიშვილი

გვიდი

მოთხრობა

მხატვარი ნანა მესხიძე

კობა თავისევე ყვირილმა გამოაღვიძა. გული ამოუარდასაზე ჰქონდა. შუბლი ოდით უცეკაროდა. თითქოს კიდევ ყვირისო. ტუჩებს ნერვიულად აწკლავუნებდა, ბორბავდა.

— კობა! არ გესმის?

— კა!

— გტყუებ რამე?

— არა.

— აბა, რა გაღმუფლებდა?!

კობა გაიტრუნა. ისევ სიზმრის ტყვეობაში იყო. ცდილობდა, მაგამ ბევრ რამეს ვერ იხსენებდა. მხოლოდ სიზმრის ბოლო აგონდებოდა გარყვევით:

...სადაღაც მაღალ მთაზე მიხეტიალობდა. შორიდან ნაყოფდახუნძულულ ვაშლის ხეს მოჰკრა თვალი. მიუახლოვდა და... ვაშლის ხე გტყრა. მის ადგილის უცერად ქალი გაჩნდა, მხარზე ვეება ჩემოდანი გადო და ბილიტზე დიდი ვაი-ვაგლაბით მიბობდავდა. ქალი უცებ შორბურუნდა.

— დედა! — შესახა კობამ და ხელის მოსახვევად უწაჩა.

— არ მომეცარო! — უყვირა ქალმა და გაიქცა.

— მოიცა, სად მირბობარ! — დაედგინა კობა.

— ჩემს კობასთან! — მოახმა და თვალისდახამხამებში ხეგვაღამ ფერდობს თავზე მოექცა.

— კობა ვარ, ველარ მიყანი?!

ქალი არ უსმენდა და უკან მოუხედავად შირბოდა. კობა მისდევდა და სასოწარკვეთილებით მიჰყვიროდა...

— იქნებ, დედა მართლა წამოვიდა ჩემთან? — გაუვილა უცებ კობას და ამ ფიტრმა გამოაცოცხლა. — თუ ზის ახლა მატარებელში. სიცივით მობუზული და ჩემი ნახვის მოლოდინში სადგურებს თითებზე იფლეს... მე კი თბილ ლოჯინში ვარ გამოტილი.

კობამ გვერდი იცვალა და გაუქმდა. ძილი აღარ ეკარებოდა. აკვირებელი ფიტრი არ ასვენებდა. დედა მოდისო, თანდათან რწმუნდებოდა რატომდავ.

— შიშვე ხაზა-ხუბაკით იქნება დატვითული. სადგურიდან მართო როგორ წამოვი? უნდა დავხვედ. ნეტა, რომელი საათია? "

წამოდგომა დააპირა. უნდოდა სინათლე აენთო. თავი წამოსწია. მაგრამ ისევ ბალაშს შინებდა. ოთახში მშვიდი ფშვინვა ისმოდა. ყველას ტბილად ეძინა.

კობას მოერიდა, ვაითუ ამხანაგებმა გაიღვიძონო.

რუსოაც ჩაინებოდა. როგორი ფხიზელი ძილი იცის. ოდნავ გაფანქნებას ევრ გამოაპარებ. რა გაღმუფლებდაო, ხელად მომამახა

კობასთან ოთხი ამხანაგი ცხოვრობდა. ოთახი პატარა იყო და ლოჯინები ერთმანეთზე ჰქონდათ თამბიღმული.

„მტარებელი ექვს საათზე მოდის. შვინი, მაგვიანდება...“
 კობამ მხრები ფრთხილად წამოსწია და ლოცვიდან ისე გამოქ-
 რა. წაბლო თავის ბუდინად რომ გამოცურება ხოლმე. საქაროდ ჩა-
 იცვია და კართან ფეხებზედ მოვიდა. საკვირ ნიღბადა გასწილა.
 კობა უტყუარად, ისე გაიჭრა, თითქმის ურჩის გაუსწანვე დერ-
 კარა. ხანგრძლივად გამოქრალიდ შეკრთა და დერფრებში მოკა-
 კულმა გააბნა. საათს დახვდა. ექვსის თხუთმეტი წუთი იყო. თუ
 არა ვიჭარა, ცუდადა საქმე, გაიფრთა და ადგილიდან მოწყდა.
 დერფრები ცხენი გაქვედგებოდა. კობა კიდევ წამოიწია და ჩარ კარ-
 კის უჭირად გაიგონა, მერე — შემახლო. რეზის კარბში თავი გა-
 მოვიყო და ეკითხებოდა, — სად მიდისარო. კობა დაბნეულად მიბ-
 რუნდა და ორბოდ ნაბიჯზე რომ მიუახლოვდა, მშინდა უფრთა,
 სადაც მიუგებოდა. რეზზე უსავედურა, დღეაშენი თუ მიდითი-
 და, წუხელ რატომ არ გვიხიბარო. არ ეცილიო, — უმასუხა კობამ
 რეზო გახვალა, წუხელ თუ არ ეცილი, ამ შეუადამისს საიდან გაი-
 გეო. მერე ვატყვიო, — გაუღმა, კობამ და დერფრებში ახლა უკვე
 გაბედული ნაბიჯი წამოჭრა.

— შოკა, შეე წამოვალ, — დააუხვია რეზზე.
 — დამაგვიანებდა — უმასუხა კობამ და კბე ჩაირბინა.
 კობასკლდად გააბნა თუ არა, ყინვა და სიცივე შეუფეთა. დეკემბ-
 რის ქარაშიტი მთელი სიძლიერითა მჭრდა და სუსტი ძვლებამდე
 ატანდა. ქედის დასურვა დაიწყინდა და ახლამდარკვეული ქობირი
 სიცივემ წამოუფრთა. პალტოს საველო აწილა. ცილილობა წელში
 გასწორებულა, მაგარმ მინც მიიბუნებოდა და თავი მხრებში
 ფეხებდებოდა. სტელდალქის ქობირში რომ გადიოდა, ქვას წამოჭრა
 უფრთა, მიბრუნდა და ფეხქვეშაწინავე ქვას მიაფრთხია. ჩაყინა: სა-
 დიან გამახსენდაო. ბავშვობაში იცოდა ასე, დედამ ასწავლა, ფეხს
 რომ წამოჭრავ, იმ ადგილს უნდა მიაფრთხოხო და ტკივილიც იმ წამ-
 ლზე გაიფრთხო.

— ეკ, ჩემი საწყალი დედა! — ამოიხიზა და მიიხდ-მოიხედა, —
 როგორ წველობს და გახირობს. ავადამცილობა რაღას შეუჩნდა, ეს
 ეჭირავებოდა კიდევ?
 კობა გაჩინადღებულ ტელეფონის ბოძთან მივიდა და საათს და-
 ხედა.

— ჰე, მაგვიანდება ტროლეიბუსი როგორ გვიან იწყებს მუშაო-
 ბას, არც ავტობუსს ჩანს.
 ფეხს აუჭარა. უკვე აღარ ირჭებოდა დღის ჩამოსვლას. ისე
 გულანდამდებელი მიიღოდა, იფრებდი, იმ წუთში აცნობეს დედა
 ს-დადერზე გელოდებო.
 — მაგარი ჰურის ქაბა გველის დღეს, — ჩაუღმა კობას, — იცილქ-
 ნულე, ბებებმა გაიხიბონ. აბა როგორ ეგონათ, შე თახაბ არა მაქვს,
 თუ რა?!

კობას თითხში ხშირად იყო პატარ-პატარა ქვიჩი, ხან ერთ ამხა-
 ნავს ჩამოუფრთოდა ხოლმე უმშობლო სიფხედით, ბან — მეორეს...
 მილითდინენ და მოქმუნდათ სანოვაგითი დატვირთული ჩემოლები და
 ზედითიონ გაბეზრილი ტრკორა, პირველ ხანგრძლივ მეგობართა პერ-ღვი-
 ნოზე კობა უგლიანად მიილხენდა ხოლმე. მერე და მერე ეს დიარ-
 ცხენი და სურგისათან ისე უფრებულად იშუქუნებოდა, თითქოს ქო-
 ხველებს ბუდებუ ხისო, რა მორცხეზე დატვირთული იბრუნებო,
 გაანძრე ხელიო, შემოუბანებდნენ. მაკვირა, არა შპა, აფრს ახლა ეც-
 ყავი სასადილოდო, — პასუხობდა. ამაწ წინათ ეს სულ გაუხსიამურ-
 რა მეგობრებს ლხინი: რეზის ესტუმრა შაპა. გაიშალა სუფრა, დახ-
 ვადა სოფელი მიწის ბარბა. ის იყო, პურის ქაბად უნდა დამხ-
 ბარებოდა და, კობა თვალდასწულად დატვირთა. იქით ეცნენ, აქით
 ეცნენ, სად არ მივიტოვ-მოვიტოვებს, მაგარმ ვერსად აღმოჩნებულ...

ქვლის შუქვებში სიცილად ერჩია კობას. გინებუ გაიციო რომ
 არ ღვინოდა, სოფლად გასაზვანე წერისლ შინც ისე ჩაათვებდა,
 ფულზე კინტას არ დარკავდა, მაგარმ ერთ რამზე ვერ შეიცავა და
 და მისწრა: ჩემს ამხანაგებს ხშირად ჩამოსილი შრომელები. თუ
 ეს ვარ უფრჩამოყრილიო, მაღლ დღისს პასუხი მიიღო: ველს არ და-
 ვაჭერე შეილო, ამ გამოყოლა ეცუსობა მერტობა და თუ ასე კი-
 წებო, უმაკვლად გინახულემ, პურ-პარისლ ჩამოტიან და ისეთ
 ლხინს გავაგაბრთებებ, შენ და შენი ამხანაგები ქედებს ქერს მი-
 ჰლოთი.

უნივერსიტეტთან რომ მივიდა და ვარაზის ხევისკენ უხვევდა.

ლაპარაკი შემოესმა. მიიხედა. უფრს-და-ზეთების მიხედვით,
 შვლილ სახლის სადარბაზოსთან, ორი ახალგაზრდა იცდა ერთს
 ქედს ჰქონდა თვალდახედ ჩამოფხატული, მერე ეს თამუშევრი
 იყო. ქედრამოფხატებულმა კობას ჩარ დასტყვიდა, მერე ხელით ანიშ-
 ნა, შეჩერდიო. კი სელის ხალხი არ უნდა იყენებო, გაიფრთა კო-
 ბამ და ძუნებულად დავეწა თვალდახედებუ. სტვენა გაიმორცა. კო-
 ბამ უკან მიიხედა და რას ხედავს: ქედრამოფხატული აჭარბებულ
 ნაბიჯით მოსდევს.

„პალტო გამაჩრობს“, — გაუღმა და გულმა ბაგა-ბეგი დაუწყო.
 მიჩნობა, თან ცალი ხელით პალტოს ჩაერწინდა, თითქოს ხეიან
 არ არებებოდა.

„შარშან მთელი ზამთარი მოსწყალებსდროინდელ ვეღ პალტო-
 ში გატარა კობამ. წელს დედამ ადრინად დაიჭრა თადარიგო და
 შეიღს პალტო ზაფხულშივე უყარა. შინ რომ მოერთანა და ჩააცვა,
 კობას ბალებივით აღტრიალბდა წაღმა-უტუღმა და გახიბებულ შე-
 ჰუტყურებდა. ახალმა პალტომ უფრო მხრებგანინერი და დაცაყვლილი
 გამაჩრობა.“

„პალტო რომ გამაჩრობს, დედას ეველარ დავენახებები!“, — ფეკ
 რობდა და სირბილს თანდათან უმატებდა. ცირს რომ გაუბიძის-
 ხირდა, უქანინდა კბე ხიხითი მოესმა. მერე-შემახლო:
 — ნუ გეშინია, ბებო!

„სურს მიმიტუფოს ვერ მოვატყუეს!“ — გაიფრთა კობამ და უკა-
 ნასახელი იყო ბალო მოიგონა. ჩელსკინელებს ხიღას ნაბიჯ შეეწ-
 რა და თვალს უკან გააბარა. ქედრამოფხატული უკვე აღარ ჩა-
 ნახდა. მთებში ამოისუნთქა. სირბილად ჩქარ წარბეჭდუ გადვილო.
 თანც მალაშალ უკან ხედავებო. „აღღვარო“ კვლავ აღარ ჩანდა.
 ერთი პირი მარგველბა: ქედრამოფხატებულმა კობა აღირანად მო-
 ყვას სადგერში. ბაქსზე უარავი ხალხი ჩერიოდა, მტარავებულ
 ევლანდო. კობამ ვიარა-გამოიარა, ფერს კბე ამოაღებოდა.

— ახლა საღადა წამებულ! — ბოქსმა უკვე უქანინდა. მიიხედა და
 ქედრამოფხატული არ შერჩა ხელში? კობას შერცხვა, სახეზე აღმუ-
 რი შემოიხიო.

- რა მოვარებინებდა! — უსავედურა ქედრამოფხატებულმა.
- შენ რაბა მოვარებინებდა?
- შენ რაბო მობობდი, ვერ მოიჭროდი.
- მაკვირებებოდა, — გამოსწრა კობამ გაუბედურად:
- სულ ევე იყო? — გაიკანა ქედრამოფხატულმა.
- აბა, სხვა რა?!
- კი, ასე იყოს. — გაიკანა ქედრამოფხატულმა და კლდე აბი-
 რებად რაღვის თქმას; უცხად სადგერის რაღვი ახრალდა და ნამ-
 ძინარებმა დიქტორმა ხიწნწინით ხშით გამოაქვდა: მტარებულ ნა-
 ხევარ საათს იგვიანებო.

— ფეკ, მაგის... — შეუერთბა ქედრამოფხატულმა და ბოლოს
 ცემს მოჰყავა. კობაც აწირობდა, გულზე ცეცხლი შემოერთბო. საათს
 წამოღებულმ დასტყვიდა.

— არ უნდა რაღებო! რაღა ახლა გვიანებს ეს რბ... — ბოლოს სი-
 ტყვა გაუწყდა კობას, „იხირო“ ვერ თქვა იმ მტარებულზე, მის-
 თვის დღეა რომ უნდა ჩამოყვანას...

როგორც იქნა, მიიწერა ნახევარი საათი და გამოჩნდა მტარე-
 ბული. კობა ბოლო ვაგონებზედ გაიქცა. ეტმანმა რატომღაც იქით
 გასწრა. დღეა იმ რომ ვერ ჩანს, მოკვდა და ყველა ეგონო მობარ-
 იარა, ყველა მგზავრი დავა... გული არ შეუჭრდა და ახლა თა-
 ვიდან დაიწყო. კი თუ თვალნად გამოჩნებარო, აფრსაფრთხობა ში-
 აშურა. მერე სულ ბაქსზე დაბრუნდა, დაბრუნდა და ბოლო ვაგონს
 ახლოს თავსადრით შეხედუნულ ქალს მოჭრა თვლი. დღესს მიამ-
 გვანა მიიჩნებო.

— კი, ჩემი ბაქარი მეგონე, შვილო, კინაღამ თვალეში გაღმომე-
 ვიდა სხარებულად. — თხიარა ქალმა და თავსადრით შემოსწრა. კო-
 ბას გული ევლში ეხერციოდა, ხმის ამოღებდა ვერ ახერცებდა. ისევე
 ქალმა წამოიწყო:

- სტელფრთა ჩემი ბაქარი, ხომ არ იციან, შვილო?
- რა გვიანია?
- რაძებ?
- არ ეცილებო, — უმასუხა კობამ და ის იყო წყსკლა დაიპარა,
 ქალმა წაღვლიანად ჩილაპარაკა:

— რა მეშველება, ამ ტვირთს რა ვეყო! უნდა დამხვედროდა...
 — სად ცხოვრობს?
 — სტუდენტალში.
 — რომელ კორპუსში?
 — მეცხრეში.
 — შე მეხუთეში ვცხოვრობ. წაგიდეთ, ახლა იქ მივლივარ. — უთხრა კობამ და ჩემოდანს ხელი ჩაავლო.
 — შენ გაგახაროს, შვილო. ღმერთმა! — შესძახა ქალმა და უკან მიჰყვა.
 — ჭერ გუზობლის ბაღანს დავებარე, მოვლივარ და დამხვედითქვეა მერე დევეშაც გამოვუგზავნე... ნეტა თუ კარგადაა, იმას მოუყვადს დედა! — ეიშვიშებდა ქალი. კობა კი არც უსმენდა, აქეთ-იქით იხედებოდა, თვალთ კვლავ დედას დაეძებდა.
 ...ბაქარმა ვერც გაიგო, დედა ისე დაადგა თავზე, აღერსმა გამოაღვიძა.
 — ჰო, დედა შენა?! — გააკვირა თვლი.
 — დევეშა შილა, შვილო?
 — ჰო. — გახშობრა ბაქარმა და როდის-როდის ამოილაპარაკა, — გეშინ ბიჭებმა ვარიანტი ავაგდეთ, მაგარი შარავთმა გვეკონდა და ველარ გავილიძე.
 — რა ავადეთ, შვილო?
 — რა ავადეთ და რაკეტა! — გაიცინა ბაქარმა.

... დედამაც გაიცინა, მერე მივიდა და ჩათუნთულვებულ კისერზე ხელი მოხვია.
 — მამა რა შერება?
 — რა ქნას, კარგადაა.
 — კარგად ყოფნას კი არ გეკითხებო, რას შერება, „მოსკვირს“ რომ შეგპირდა?
 — გიკვირს, შვილო. — გაუღმა დედამ და უცებ წარბები შეეჩინა. — მთელი ორი კვირა მაღაზია დაკეტილი ჰქონდა, რვეიზორებმა ძალიან შეაფუცებენს, გაწყვეს მათი სახსენებელი!
 — მერე?
 — ყველგან მშვიდობიანად ჩაიარა.
 — ჰოდა, წელს რომ „მოსკვირზე“ არ დაეკეთე, გავგიდებო!
 — შამაშენი ამბობს, ჭერ სხვა საქმეებია მოსაგვარებელიო.
 — ახა ჭერ „მოსკვირი“ — წარბები შეეჩინა ბაქარმა.
 — კი, შვილო, ასე იყოს, ნუ ბრახობ. — ერთხელ კიდევ მიეაღერსა დედა.
 კობას ეხვეწნენ, მალე სტუდის გავლით და დაეკეცივით არ გაჩერდა. ოთახიდან უგუნებოდ გავიდა. მიამიჯებდა თვისი ბინისკენ და ერთი ფურცელი უტრიალებდა: ნეტავ დედაჩემს ავაღვიძო ფობა არ შეუბრუნდებოდას და არც მისი ჩამოსვლა მინდა, არც პერ-მარლის ჩამოტანა.

ეკატერინე არუთიანოვი, მისი შვილობილი-ბი: ვაგო ელენტი და ბიძინა ახვლედიანი, გიგოს მუდულნი იწვა და ქალშვილი ნათია.

მარი უპილოვი

1944 წლის ადრიატიკის გაბატონებულ სილხეაში, ილირიის ტყე-თი ბანაკში, საბჭოთა პარტიების ახალი პარტია მიჩნეეს.

ტყეები რვა დღე გზაში იყვნენ. ჯერ გაყინული სტივითი ვაგონებში ერთი კვირა იმოგზაურეს, შემდეგ თორმეტი საათი წვიმისა და სიცივეში ფეხით იარეს.

ახალშობილი ბარაკების წინ, მოედანზე ჩამწკრივეს და დაიწყო მათი დაუსრულებელი თვალი. მცველებმა ვერ იქნა და ვერ დაადგინეს ტყეების რაოდენობა. დოკუმენტების თანახმად ოცამდე კაცი აყვალათ. კარგა ხნის დავისა და უწყინის შემდეგ გააჩვენდა, რომ ისინი გზაში დაიხოცნენ.

ბანაკის კომანდურებმა ბოლოს და ბოლოს ჩაიბარა მოვენილო ტყეები. როგორც იქნა, მოგზაურობა დასრულდა. ახლა ბარაკებში უნდა გაანაწილონ, და გათბობენ გაყინულ ძველებს.

მაგრამ დაიწყო სამედიცინო შემოწმება.

პიტერალებმა ძლიერ ეწინააღმდეგებოდნენ სწეულებებისა, ამიტომ ახალშობილია განმარტობის გეგმადგინდნენ ამოწმებდნენ ბანაკის ექიმები, მათ შორის საბჭოთა ტყვე ექიმები და ექსპერტები. 224-ე ქართული მსროლელი დივიზიის 143-ე მსროლელი პოლკის სანასეთლის ყოველმა ექიმისა, თბილისელმა ეკატერინე არუთიანოვამ მოსულმა შორის კომანდო-ბითი წლის ბიჭი შეამჩნია. იგი განმარტოებით აბუხლეო და სიცივისაგან კანკალებდა. გაძულ-ტყეულები ბიჭს დიდი თვალები და მოეჩანდა. მას ტანსაცმლის ნაცვლად ჩონჩხად ქვეულ სხეულზე თოყბივით ჩამოშვებული მონძება შეჩვენდა.

ბიჭის სახეზე სრული უწყობა და დაზნებლობა ასახელებო. არუთიანოვა ბავშვს მიიპატივდა, მიუაღობდა, ხელი ჩაჰკიდა და შწკრივითან გამოიყვანა.

მონძები რომ მოიკიციეს, ბიჭის სხეულის დასახეამ ბევრ საშინელებათა მწკრივს კი შეკარგო. ღია ცის ქვეშ ხეტიალისა და ვა-

ციენელი ეშვლობებში ყოფნისაგან ბავშვს ტანი ძირმეგარებოთა და იარებით დაფაროთა.

ბიჭი მამონე ჩამოაშორეს ახალშობილ ტყეებს. არუთიანოვამ და მისმა მეგობრებმა ის ახანავეს, იარებზე შალაო წაუსვენეს და შეუხვიეს. შემდეგ საწოლზე მოათესეს და საცუთარი მცირე უღუფით გამოიყვებეს. ბიჭი ისე იყო დამშეული, რომ მისი გაძობა შეუძლებელი შეიქმნა. მისობამ და საწმუშაო ტყებ მოთენთა ბავშვი და მგარდა ჩაქონდა. მასთან ეკატერინე არუთიანოვა დარჩა. მისი რებოდა ექთანი ბავშვს და ფეკობდა: ამ უწყვი არსებამ რაღა დასწავა, ასე გაფიქონდა რომ იტანებოთ.

ეკატერინე დარჩენილ პატარას მზრუნველები გამოუჩნდნენ. ქალები ბარაკიდან ბარაკში დარბოდნენ, ტანსაცმლის ნაგულებს ეძებდნენ. ამ ნაგულებსიგან ბიჭს ღილის წვალუბით შეუტყვეს ტანსაცმელი, ქუელი. პოსტალის ექიმმა გერმანელმა ქალმა თავისა შვილის გამოინაცვლა ფხვსაცმელი მოიტანა და იგორის (ასე ეძახდა ბიჭი თავის თავს) მზრუნველებს გადასცა.

დაიწყო მუშაობარი ბძობლა იგორის სიცივისათვის. ბიჭის ორგანიზმი მოლიანად გამოფიტულიყო. ამიტომ მისი გამოკეთება ნელა მიმდინარეობდა. ამ საქმეში ეკატერინეს გვერდში უდგნენ ტყვე ქალები: რუსები, უკრაინელები, ბელორუსები. ისინი ბიჭს აძლევდნენ თაიანთი მცირე უღუფის ნაწილს. თუკი შეშხობავიით რამე კარგს იმოვინდნენ, იგორისათვის მოჰქონდათ. ტყვე ქალების ვნებულობაში ვერმანელ ექიმ ქალსაც გადადო. მზაიც ფარულად მოჰქონდა ბავშვების გამოინაცვლა ტანსაცმელი, ფხვსაცმელი, ხანდახან ტუბილები.

გეგმობიანი მოვლაშეყრნალობის შედეგად იგორი სიცილდნ გადაურჩა და თანდათან გამოკეთდა. გახატვლის დადგომისთანავე

კლიმ მირცხულავა

გაზაფხულია
ჩემს
ქვეყანაში

გაზაფხულია, მოდის მაისი,
სურნელს მოაფრქვევს ბაღში, უნაშვი,
მოდის ქართული სიღარბაისლით,
გაზაფხულია ჩემს ქვეყანაში!

ათჳიკრებულან ნორჩი ხეები,
ვარდ-უკავილების ფიფქით მოცულან,
აღუღებულან მღინარებში,
ნაპირებიდან რძე გაღმოსულა.

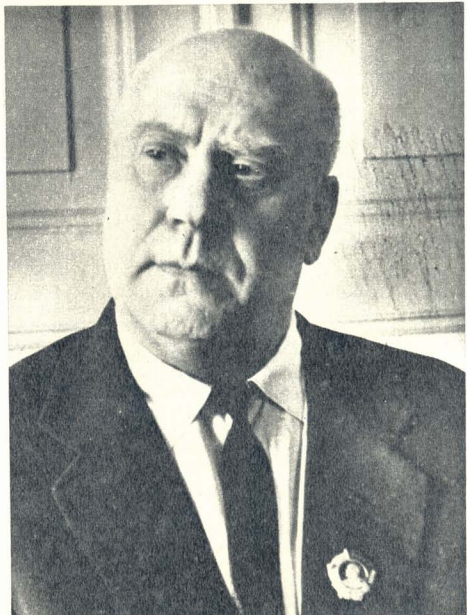
მწვანე მოუსხამს მთებს კოყრიანებს,
ამოქარგულა სხივთა სირმებით,
დაბლა მუზუნით ტყე მოშრალებს,
თითქოს დაძრულა ქელგა ირმების.

უკავილებულ ბაღში, ვარდებში
სიბოზ, სიცოცხლედ დაგას გაზაფხულად,
ციხ ფირუზოვან სიღარბადში
ქვეყნის ღიმილი გამოსახულა.

მთიდან ჩამოდის ბარად ნიავი,
მოჰქს ღუღუნით ხმა საღამურის,
მიღწერად შრომაა ბარქიანი,
სამხიარული და საამური.

მოჰქრის მერცხალი, როგორც შურდული,
მიწას ესოზა თაქვე, თამაშით,
ბაღში ფოთლებმა მორთეს ეღურტული,
გაზაფხულია ჩემს ქვეყანაში.

დიდება იმ მშენ, რომლის გამოზარა
სხივი სიცოცხლედ გვაქვს ჩახსული,
რომელმაც ქვეყნად სძლია ზამთარი
და გაუთენა ხალხს გაზაფხული!

დაბადების 70 წლისთავი

გზა შუაუკულისა

ინა დივნოგორცევა-გრიგოლია ქართულ წიგნის მკითხველისათვის კარგად არის ცნობილი, რადგან ამ მხედელ საინტერესო მხატვარმა თავისი შემოქმედებითი ცხოვრება წიგნის კაშხლობას დაუკავშირა. დაბეჭდვითი შეიქმნება იოჟებს, რომ ინა დივნოგორცევა-გრიგოლია ჩვენი დროის ქართული წიგნის გრაფიკის მხატვრული სისტემის შემუშავების ერთ-ერთი თვალსაჩინო თანამონაწილეა. მხატვარი ქალის მიერ შემკული წიგნები უყოველივის გამოსარჩევად თავისებურია, რადგან შემოქმედით ქალი. წიგნის მხატვრული გააზრებისას, ესწრაფვის შინაარსის შესატყვისი პლასტიკური პორტრეტის შექმნას. მისთვის წიგნის მხატვრულ-დეკორატიული გააზრება პორტრეტული პრინციპობით ტოლფარდია, წიგნის შინაარსის გარეთ გამოძალილი პორტრეტია.

ინა დივნოგორცევა-გრიგოლის კაშხლობით საბეჭდო წიგნებს შორის არის ქართული, რუს, ბერძენ, პოლონულ, ფრანგ, ინგლისულ, იტალიულ, სპარს, ესპანულ და სხვა ადგილობრივ წიგნები. მათი ქრონოლოგია კლასიკური საბერძნეთიდან დაწყებული ჩვენს დრომდე მოდის; მრავალფეროვანია მის მიერ დასურათებული წიგნები: ეპიკური, მეტაფიზიკური, ლირიკული, ტრაგიკული. იგავრითი თუ ფილოსოფიური ძანრის ნაწარმოებები ერთნაირი ძალით აღელვებს და შოთაგონებს მხატვარს. მხატვარი ქალის წიგნის გაფორმებაში დიდი პოეტურიობით გადმოსცემენ ფერითა ხშირებებს. ფერითა მხატვრულია მისთვის წიგნის გაფორმების სტილი. სწორად აქ ჩანს მხატვრის პოეტური ნერვი. თუ თვალს გადავავლებთ მხატვრის მიერ იერმომცემულ წიგნებს, შევინანავთ, რომ იგი იყენებს სიუვეტურ-თემატურ, საგნობრივ-დეკორატიულ, ორნამენტულსა და შოიფტურ ავერულ კომპოზიციებსაც. ეს ეხება არამატრო წიგნის გარესმოსის მხატვრულ გააზრებას, არამედ შინაგანსაც. ი. დივნოგორცევა-გრიგოლის მიერ იერ მიცემულ წიგნთა შორის, მხატვრული გააზ-

რების სისტემის მთლიანობის თვალსაჩინო, უფრადღებს იქცევის „ვეფხისტყაოსნის“ მხატვრული გაფორმება. დასურათება უღლოდ საინტერესოდ და თავისებურადაა მოფორმებული, იგი აღსილია პიემის სუფით: საინტერესოა კომპოზიციის ფრიუვლობა, ფიგურათა მონუმენტური ვერტიკალები, ფსიქოლოგიური დახასიათება და მათი ნათესაობა რუსთაველის ეპოქის კედლის მხატვრობის პერსონაჟებთან. ასევე, ფერითა ხშირების ორეტირებება აზრის სინატიფითა და არტიკული გამომსახველობით აღავსებენ მხატვრის კომპოზიციებს.

მხატვრის შემოქმედება შოთაგონებულა დაზგური მხატვრობის ფორმებითაც. შოთაგონებს ცხოვრების სინამდვილე და ინა დივნოგორცევა-გრიგოლიანათვის ეს სინამდვილე ამაღლებული და პოეტურია. დასანიშნავია, რომ დივნოგორცევის შემოქმედებებში შენეწულაფანი ადგილი უჭირავს პეიზაჟს, ნატურმორტს. მისი პეიზაჟები სიყვარულით შოთაგონებული პორტრეტული სახეობა აღვილებს. სადაც მხატვარი გაუფლია, მისი მშვენიებით გამსჭვალულა.

ი. დივნოგორცევა-გრიგოლია საინტერესო მხატვრად გვეთავაზელო, თამარი, შოუტაგონი. მისი რუსთაველი, თამარი, შოუტაგონი პორტრეტები, ავტობორტრეტ და სხვანი უფრადღებს იქცევენ არა მარტოლოდ პორტრეტული დახასიათების მხრივ, არამედ მხატვრული გააზრების თვალსაჩინოთაც. ისტორიული თემებისადმი მიძღვნილ სურათებში, პრაფისიულ დონესთან ერთად, უფრადღებს იქცევენ კომპოზიციითა ქვემასტი, ისტორიის მხატვრისივლე გაგება.

როდესაც ინა დივნოგორცევა-გრიგოლია შემოქმედებს მთლიანობაში გაიცნობით, იგრანობით, რომ ეს შემოქმედება ერთგვარი საერე, სარე, სადაც ნათლად არის ასახული მხატვრის პოზიციები და ასპექტი, ხიუვარული და ჰუმანიზმი, სასურეო და გზა შემოქმედისა.

ავტორტრეტი

თინა წაკვიტელი

გზა ილიშვილისკენ

ბიჭი ეზოში გავიდა სათამაშოდ, სახეზე მზე მოვიდა და თანდათან მოგვიწინდა.

უკვლას აოცებდა იგორის მესხიერება. არუთინოვასა და მის მეგობრებს უკმაყოფილოდ, იგორ მატერულად ვერა. მამასაც იგორი ძვირადღირებული ქაღალდის გახიზნენ დედა, იგორი, მისი პატარა ძმა და ლენინის ქაღალდის გახიზნენ დედა, იგორი, მისი პატარა ძმა და ლენინგრაფის ოლიქის საოჯახო ინფორმაციის შეაფარეს თავი ნათესავს. — მამა დამძიმებით მოდიოდა ჩვენთან, — ეუბნებოდა ბიჭი, — მოქალაქე ვარ.

სოკოლივი შე შეიძლება ბავშვის ფანტაზიის ნაყოფი იყო, მაგრამ იგორი ისეთი დამაჭრებელია მის სკანდალში, რომ არ შეიძლება ეჭვი შეგზავრობა მის სკანდალში.

— ერთხელ შეგაროეს სოფლის მსოფრთველები, მატარებელთან მივიყვანეს და ვაგონებში ჩავსვენეს. — განაგრძობდა იგორი თბილისს. — კარგა მანძილი გვეკონდა გამოვლილი, გერმანულთა თვითმფრინავები რომ დაგვესხნენ. გამოსაძაბიერი ვერაფერიც არაა. ჩვენს, მოხუცების, ბავშვების წივილი-კივილი, ჩვენს ვაგონს ცეცხლს წყავდა.

იგორი ვიღაცამ ვაგონიდან გადასვა და რკინიგზას მოაშორა. იმ არეულობაში ბიჭს დედა და პატარა ძმა დაეკარგა.

განაგრძენილები შირიდან მისჩერებოდნენ ცეცხლის ალში ვახვეულ მატარებელს. ბუერს დაუღალა მალაბობელი — დედა, მამა, ძმა, და.

ლტოვილებმა ტყის შეაფარეს თავი. თათბირის შემდეგ გადაწყვიტეს ფეხით განაგრძოთ გზა მოსკოვის მიმართულებით. უპატრონოდ დარჩენილი ბიჭი მოხეტიალეს ცოლ-ქმარას შეიფარა. რა არ გადართანა ბავშვმა — უგზო-უკულოდ ხეტილი, მცხუნვარე მზე, წვიმა, ქარი, მიწველ მიწაზე წოლა. მწიერი ადამიანები ტყისა და მინდორში ეძებდნენ გარეულ ხილს, ბალახ-ბუხუს.

და აი, ერთ დღეს მათ გარს შემოერტყნენ ფაშისტები, განჩირიეს და წინ გაიჭრეს...

უგზო-უკულოდ იგორმა ეკატერინე არუთინოვა შეითვისა და შეიყვარა. ბიჭი ლამით მის გვერდით იწვა. ეკატერინე მარტულად დედასავით უნდოდა, ღამე ფხიზლობდა, რომ ბიჭს არ გადაეხდა ფეხსებებიდან შეყვრილი საბანი და არ გაიციებოდა. დამეხვეს უთუცადა, როცა იგი ავიდა იყო და სიციხიანი ბოღავდა.

1945 წლის აპრილის დასაწყისში ფრანტის ხაზი ოდონოვიცს მიუახლოვდა. ღამის სიწყინარეში შირიდან ყრულ ისმოდა არტილერის კანონადის ხმა.

„ჩვენები მოდიან ჩვენი არტილერის უფუხი ისმის ხსნა ახლოსა...“ — ეუბნებოდნენ ერთმანეთს საბჭოთა ტყვეები და სახარულს ეკლარ ფარავდნენ.

ბანაკის მომსახურე პერსონალი და მცველები დაზაფრულები დადოდნენ, საბჭოთა ტყვეებს მძინვარე მხეციებით მისჩერებოდნენ, მაგრამ მომავალი შურისძიების შიშით თავს იკავებდნენ.

— ბავშვი სადმე უნდა გადავამლოთ, — ეუბნებოდა მეგობრებს ეკატერინე არუთინოვა, — ჩვენს ხეივანს არ დავეყურინო ფაშისტებიც. ბი პინც გადაჩრეს.

ქალბერი იგორის ვადარჩინეს გუგულებს აწვებდნენ.

აიკ პიტერულები ისდნენ ეკატერინე ვადარჩინე. ბანაკის საიდუმლო განყოფილებაში ამუშავებდნენ გერმანიის სიღრმეში ტყვეების ევაუტაციის გეგმას. „თუ წინააღმდეგობის გაწევას გადავდგენ, არავინ არ დაინდოთ. უკვლანი მოსთქოს!“ — ასეთი საიდუმლო ბრძანება მიიღო ტყვეთა ბანაკის კომენდანტმა.

ბანაკის მომსახურეთა რიგებში შესარულმა ანტიფაშისტებმა ტყვეთა ვადარჩინის კონტრებმა შეადგინეს. ვადარჩინე დეზერტირობდა. ტყვეებმა ანტიფაშისტების მეშვეობით გაიგეს, რომ მოსკოვს სპირაქებდნენ. ისინი მოულოდნელად დესუსნენ თავს მცველებს. ზოგი დახოცეს, ზოგი განაიარაღეს და წველიად შეაფარეს თავი.

ეკატერინე არუთინოვას ზურგზე მოვიდნა იგორი და გარბოდა. გზა-გზა სხვა ქალებიც ეშველებოდნენ. ჩირაგობით მოჰყავდათ ბიჭი. იგორს მალე ჩაიგინა და არ გარბნობდა მალა ჩაიყვინა დამაბედა სტრინდოვანი ხელბობილა და სხვებს მის ვადარჩინედა.

ბევრმა ვერ შეძლო სიბრძოლი, ვერა ჩქარი სიარული. ბანაკის ჩამორბა გაქცეულთა ძირითად ნაწილს.

სულ უფრო და უფრო ხშირად ისვენებდა ეკატერინეც. დამაბედა რები შემოვიცალნენ, დარბა მარტო ბავშვით ხელში, სულ უფრო დამძიმდა ტვინით.

ერბანს იგორი ფეხით მოჰყვებოდა დედობის, ეს დღი შედავით იყო. მაგრამ მალე დედა დაიღალა, სულდნის საბოლოო, დამაბედა ენეო. არა, შეჩერება არ შეიძლება. ბიჭი ხელში აიყვანა, მეგრე მცალკე რომ ჩამოეხდა, ზურგზე აიყვანა.

ეკატერინეს ხელა აუტყდა, არი ჩინა და ვერ შეაჩერა. ნახევლს სისხლი ამოვიდა: „კვლევა გამიხსნა წყევლმა ავადმყოფობამ“, — გაიფიქრა „შემოფიქრებულმა ეკატერინემ. ძალ-ღონე მოიყარა, ბარბანით განაგრძო გზა.

ალარ ახსენს, რამდენ ხანს იარეს, უკვე მოსალოდნელია, როცა ადამიანები ხმა შემოესმანთ. ხმა თანდათან ახლოვდებოდა.

ფეხებს ბაჭერი ისე ისმობდა, თითქმის გარს მოსდევით. გულს ბავშვი იცვ გაიჭვს, ლამის ამოეჩრახა.

ეკატერინემ ფეხს აუჩქარა, უკან არ იხედებდა. მას ერთდროით ფიქრი ბებულობს ტინის: ვაჟსწროს, რამენიარდა ვაჟსწროს მივყარა. მაგრამ ისინი ისე ახლს არიან, რომ ქალს მათი სუნთქვა ეცესის.

— ეს ბავშვინი ქალი სადღა მიდის? — იტყობა ეკატერინე ზურგს უკან გაეშვიდა.

— ქართველი ხართ, თქვენი ქირიმე? — შეკვივრა ეკატერინემ.

— ბიჭის, ჩვენივერი ყოფილა, — გაიოცდა ახალმოსულმა.

ისინი გერმანელთა ტყვეობიდან გამოქცეული საბჭოთა მეომრები — საჩრებელი მასწავლებელი ვალერიან გამგებელი და ლავრდენი.

ხელი კონკურენტი მაკარი ქაშაყვილი აღმინდნენ. მათ დამაბრძოლის ხელი ვაჟსწროს ქალსა და ბავშვს, ქაშაყვილმა მახარე შეიყვარო.

ცილიბობნენ გზა-გზა და ტყე-ტყე ეშველნენ.

საღამოს სახლბოის გჯფე შეამჩნიეს. კარგ ხანს უტრიალეს მოჩირახლო, უძლიდათ ვაგეით. ფაშისტები ხომ არ იყვნენ იქ დაბნელებულნი.

სიციხეების ნიშან-წყალი არ ეტყობოდა იქაურობას.

ერთი მათგანი წავიდა დაჩრებუაზე. ადამიანი არ უკვანებდა შენივრება და ვერცელ კარბიდაშიში. ეტყობოდა, მემამულსა იყო ის კარბიდაში.

— წყავდით, ღამე ვავაითით. იქ არავინ არ არის, — განაცხაოთა უკან დაბრუნებულმა.

მიტოვებულ შენიბებში ბლომად ნახეს სურსათ-სანაწივავე. გზა-გზაში მომზადეს, კარგად დანაყრდნენ. ძილი მოგართო, დასმარდნულდ ისეთ შინობაში მოეწყვენ, რომ ტვინი თუ გაიჩრებდებოდა, შეტყინველდა ვაჟა-ოკლებენ. არუთინოვა, გამგებელი და ქაშაყვილი ჩირაგობით ფხიზლობდნენ.

ღამემ მშვიდობიანად ჩაიარა.

ღილით აღრე ქაშაყვილია მინდორში ცხენები დაიჭირა და ფორანში შეაბა.

— აი, ტრანსპორტი, — თქვა მან. — უფრო სწრაფად ვეცლით. ფეხებს დავსაყვებთ.

მიტოვებულ სახლში ტანსაცმელი და ფეხსაცმელი იპოვეს, სწრაფად შემოინდნენ.

ფორანში ბლომად ჩაალავს ფეხილი. ბურღული, ცხირბედი, ლორი და გზას გაუდგნენ.

დასახლებულ უნეტებს გროვებოდნენ, ხიფანს არ გადევნებოთ. შირიდან უფროდნენ გზას, მამაკაცი იგორს ეთამაშებოდნენ. ხეხებობდნენ. ბიჭუნა მათ სახლში დატოვებულ პატარებს ვგონებდნენ. ბიჭი სულ გამოიყვანა. სუფთა ჰაერმა, კარგმა ეკვებამ და ამ ადამიანობის ურთიერთობამ იგი ვამაზრულა. იცინოდა, გულთაყვებულ დაზარალებულ. ეკატერინე ვაიკებულ უთუცებდა შენივრების. მის წინ სულ სხვა იგორი იდგა — ლოკინდელთა თვალბეჭდარჩენილები. რამდენიმე დღის შემდეგ ღრუბლებმა წინ მიხველ საბჭოთა არმიის წინააღმდეგ გადევნებენ, თან ვაჟსწროს და ქალაქ ბუნცელავში ამოჰყვენ თავი. აქ შეიქმნა ტყვეობის ნაყოფი

სპეციალური ადამიანების სარეაბილიტაციო პუნქტი, ყოველ კუთხიდან მოღიღინებენ ფაშისტური მონობიდან გამოკეცულები, ქალაქში ტევა აღარ იყო.

საიჭიდან დაბრუნებულნი, ასე ითქმოდა მათზე, გაქვალტყვევებულნი, ჩონჩხადტყვევი ადამიანები და დასუსტებულნი. საბჭოთა სამხედრო ჰოსპიტლებთან ტყვეობიდან განთავისუფლებულთა სამკურნალოდ სპეციალური განყოფილებები შეიქმნა. ერთ-ერთი ჰოსპიტალიან მოეწყო ბავშვთა განყოფილება, რომლის ხელმძღვანელად ეკატერინე არუთინოვა დანიშნეს, ივორიე მასთან გააშქვსეს.

...1942 წლის პირველი თვისის ფორტზე გაფთხარებული ბრძოლების დროს ფილტვებში დაჭრილ ეკატერინე არუთინოვას ბუნცულაუქში 1945 წელს გაეხსნა ჰრილობა. იგი მეტად მძიმე მდგომარეობაში აღმოჩნდა და ქალაქ ლენინოში, საბჭოთა ჰოსპიტალში გაგზავნეს სამკურნალოდ. მღიერ განიცდიდა დედობილი ივორიანის დროებით დაშორებას, მაგრამ სხვა გამოსავალი არ ჰქონდა. ბუნცულაუქში დარჩენილ ბიჭებს მზრუნველობა № 273 ჰოსპიტლის აღმშენებლის კატალინა სანკოვიჩის ხელისუფლებაში გადასცემის დასრულების შემდეგ, კატალინა ვლადიმერ მიგინიჩივილია იყოსა. კატალინა ივორიანის სპეციალურად შეკრებილი სამხედრო ტრანსპორტი: მანქანა, კუდი და ჩექმები. დიდ მზრუნველობას უწევდნენ ივორიე კეიხეძა, ელენა-კლარა ნადეჟდა და ნიკოლოზ ნიკიტინები. მათი ვაჟი ვალერი ივორიის ტოლი იყო და ბავშვები მთელ დღეებს ერთად ატარებდნენ.

ერთ დღეს არუთინოვა ლენინოში დაბრუნდა, რომ მისი ნაწილი ბუნცულაუქში დამალეს და მეთაურებას და მებრძოლებს დემობილიზაციის უკეთებდნენ.

„ივორი! რა მოუვა მას, ვინ უპატრონებს?“ — ფიქრობდა ავადმყოფი.

მკურნალთა მიჯნობა და ბუნცულაუქში გაეშვებარა. ამასობაში ბიჭს ახალი მზრუნველი გუქუნდა სამედიცინო სამსახურის კაიბინის ვახტანგ კერესელიძის სახით. მან დედობილს საღსალაშაით ივორი ჩამაბარა.

1946 წლის თებერვალში ეკატერინეს კიდევ ერთი უბედურება დაატყდა თავს — ფეხები მოეყინა და კვლავ ჰოსპიტალში მოხვდა. ახლა კი გვერდიდან არ იცილებდა შეილიობის. პარიზის დამსწევს წამართულობის მდგომარეობის გამო ეკატერინე არუთინოვა საბჭოთა არმიის სამსახურიდან განთავისუფლეს და თბილისისაკენ გამოამგზავრეს.

თბილისში ჩამოსული ეკატერინე არუთინოვა კვლავ მიჰაჭვავს სარკეტელს ავადმყოფობამ.

ივორის გამოეყინდა პატრონი — არუთინოვას მგებობის — ილია ბოლქვაძის და თებრონე ელენტა თავისთან წაიყვანა ბიჭი ჩონახატურის რაიონის სოფელ ვახანში, სიყვარულოთა და მზრუნველობით გაათხო. ფაშისტთა ტყვეობიდან სიცილის გამოგლქვრ ბავშუს ახალმა დედობილმა თავისი გვარი მისცა, სახელიც გამოეყვალა და გიგო ელენტი უწოდა. ავადმყოფობის მოუხდევად, ეკატერინე არუთინოვას უტარადებდა მზრუნველობას არ შეუდლებია შეილიბილისის მამობი.

ორი წლის შემდეგ ეკატერინე გამოჩანართდა და თავისი გაზარდილი წარმოეყვანა.

გიგო ელენტამ წარმატებით დაამთავრა საშუალო სკოლა. საეაღდებულო სამხედრო სამსახურის მოხდის შემდეგ დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი და ამპარანდის ახლა გიგო ელენტი საქართველოს სსრ პროკურატურის საერთო ზედამხედველობის განყოფილების პროკურატორია.

გიგო იყავს მოკლედი, ცოლი შეროთი, შეეჩინათ გოგონა. ეკატერინე ახლა ბებიაა, იგი არ ვაზიფილია, ქმარი არ ჰყოლია, მაგრამ იორი ვაჟის დედად თვლის თავს, რომელსაც მღიერ უყვართ დედობილი.

შეორე ვაჟის — ბიძინა ახელუდიანის შშობლები ეკატერინეს ახალი მზრუნველობა იყვნენ. ბიძინას მამა — საბლიან ახელუდიანი მამა. მე ფორმის სისხლმარტობა დაავადებამ მოჰაჭვვა სასრკეტელს. ეკატერინე არუთინოვა იყო მისი სამედიცინო დახმარების აღმოჩენი და მშველელი, ხშირად მთელ ღამეს ატარებდა ავადმყოფის საწოლთან. იყოებში დაამკობდნენ. პატარა ბიძინა საბლიან და მარი ახელუ-

მიხილ ხმარინს

შენი ნაბიჯები
მე თუ ავა მიტეხუ...
და შენსაიტი, გაკვირებო
მზეს თუ უყუარს მთებში..

* * *

შენ თუ გინახავს ილტოს ხეობა,
შიშველ მზის მელავზე კავასიონი...
როგორც იების დღურაი დროება —
ცა იმგვარი და რადაცნარი...
შენ თუ გინახავს ილტოს ხეობა..

სულ მკენება იიბი და გზა

სულ მკენება მე ღამაში თვალბო,
რადგან შენ ხარ, სიცოცხლო, შენ...
სულ მკენება ასე თბილი ხელები,
რადგან შენ ხარ, სიცოცხლო, შენ...
სულ მკენება დღიბი და სიყუთი,
რადგან შენ ხარ, სიცოცხლო, შენ...
სულ მკენება სიხარული, სიმღერა,
რადგან შენ ხარ, სიცოცხლო, შენ...
სულ მკენება მოღიღინი მე,
რადგან შენ ხარ, სიცოცხლო, შენ...
სულ მკენება იები და მზე,
რადგან შენ ხარ, სიცოცხლო, შენ...
სულ მკენება სიყვარული მე,
რადგან შენ ხარ, სიცოცხლო, შენ...

* * *

მე ქალი ვარ და დღეამიწამ
საინოებისთვის გამაჩინა
შენ ქალი ვარ და დღეამიწამ
სინაზისთვის გამაჩინა
მე ქალი ვარ და დღეამიწამ
სიყვარულისთვის გამაჩინა
შენ ქალი ვარ და დღეამიწამ
სიღამაზისთვის გამაჩინა

სიტყვი ველუა

დიანების უმცირესი შვილი იყო. ეკატერინე შვილივით შეიყვარა იგი, მზრუნველობას არ აკლებდა. 1952 წლის საბლიან ახელუდიანი გარდაიცვალა. მარი ახელუდიანს აღსზრებულად დარჩა საბი შვილი. ბიძინაზე მზრუნველობა ეკატერინე იყოსა. 1968 წელს გარდაიცვალა ბიძინას დედა. იმ მძიმე დღეებში ბიძინას არ მოშორებინ დედობილი ეკატერინე და მშობილი გიგო ელენტი.

ბიძინა ახელუდიანმა წარჩინებით დაამთავრა ლენინის სახელობის საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტის სამშენებლო ფაკულტეტი, გაზისა და ენერჯალის ინჟინრის სპეციალობით. ახლა იგი საქართველოს სსრ სპობვაფილის „ოქდისს“ რეჟინერტულ მუშაობა ტექნიკის დარგში.

ეკატერინე თბილისის №1 მკეპინერტი ქარხნის წამართულობის ბუნტების გამგეა. გიგო და ბიძინა დიდი სიყვარულოთა და პატივისცემით ატარებენ დედობას, რომელიც სამართლიანად ამყობს თავის ეპურბილების ცხოვრებას და წარმატებუბით, მისი გული შეილებს ბუნდინერებით ხარობს.

**ვახტანგ სინხარაძე,
საქართველოს სსრ დამსახურებული ჟურნალისტი.**

კვლევ ანეკდოტი

აკრო ონელი

არნი ონელს დაბადების 70 წელი შეუარულდა. ამ თარიღთან დაკავშირებით, საქართველოს მწერალთა კავშირის კულტში მოეწყო პოეტის შემოქმედებითი საღამო.

საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა საზაგუშო სექციის ბიუროს თავმჯდომარემ, პოეტმა ზეტა ბერუღაძემ. მოსწენებით — „არნი ონელის შემოქმედება“ — გამოვიდა საქართველოს სსრ დამსახურებული მსწავლელის ნ. სხირტლაძე. იგიბლარს მივსალმნენ მწერლები: გ. კაპახიძე, ვ. გორგინელი, ლ. შვიპინაძე, ზ. სილაგაძე, გ. წერეთელი, გამომცემლობა „ნაყადელს“ მთავარი რედაქტორი ნ. კალანდარიშვილი, გამოცემლობა „განათლების“ მუშაკი ალ. გაბესკირია, აკადემიკოსი ა. ბოჭორიშვილი, პროფესორი ს. ხუციშვილი, სსრ კავშირის სახალხო მხატვარი ე. ჯაფარიძე და ნორჩი მკითხველები.

არნი ონელის შემოქმედებისადმი მიძღვნილი ლიტერატურული საღამოები მოეწყო პოეტის შრომობილერ კუთხეში ქ. ონში, „ნაყადელს“ საბავშვო წიგნის სახლში, თბილისის ბ. ძმულაძის სახელობის პიონერთა და მისწავლეთა სასახლეში, სოფელ გამარჯვებაში და სხვაგან.

არნი ონელი ხელხევაიანი შეხვდა თავის 70 წლისთავს:

პოეტის სათბილეთო თარიღის აღსანიშნავად „ნაყადელი“ გამოსცემს არნი ონელის ერთობელს, „მერანი“ — რუსულად თარგმნილი მისი ლექსების კრებულს, „განათლება“ — არნი ონელის მიერ თარგმნილი რუსი პოეტების რჩეული ლექსების კრებულს.

ეკლავით ჩვენს ძვირფას პოეტს დაბადების 70 წლისთავს, ვუსურვებთ ხანგრძლივ სიცოცხლეს და შემოქმედებით ნაყოფიერებას!

აკრო ონელი

მინს სკოლა

დილით, როცა ვიას სოფელს ზღე მოაღვინეს ოკროს ვრავს, ნისლის ფარა მიიისდროს ზოლად მისდევს ნისლის ფარს, ტარილი აუ წკრიალა ხმით საგალოზებს ამბობს ველად და შორიდან სუნენას ატკბობს ნადური და ირაველა, კორდებსა და მდელიებზე აღმასავით ბრწყინავს ცვარი, სწორედ ადღროს, სწორედ ადღროს დაირავა სკოლის წარი... შეხვდა მდერა და თამაში, აზრებდა დერფანი, თვალს რამ ასე ხიბლავს მისი ჭკვი ხიკრემ და მერე ვანი, რაკლასები ფაჩრებიდან ევაკილებს გვერენ ღლიზო, სკოლის კერა, სწავლის კერა სასიხო ტეცხლით დღიის, აი, აგერ ვიას ეკასიც... ზღაპრული რამ გვეგონება, რა მალაზი ბიგებია, რა მალაზი ვაგონები! ვინ ვის ვია, ვაკვეთილი აი იღლებს? აბა, ვინ თქვას! სხაასხუთი უაასხუბებს მასწავლებლის ყოველ კიოხვას, საამაყო მამის შვილმა კარგად იციის ცოდნის ძალი, მტაკივად სტერა ერთი მცენება: სწავლა, სწავლა, მხოლოდ სწავლა!

ათი წლის წინათ საქართველოს პროფსაბ კოსთან ჩამოყალიბდა ქალთა შრომის მუშაობის რესპუბლიკური საბჭო. ამ დროიდან ამ საბჭოს წევრი ვარ.

პირველი ნაბიჯი, რითაც მუშაობა დაიწყო, ეს იყო ძველად მოქმედ ქალთა განყოფილებების ყოფილ ხელმძღვანელ მუშაეთა შემოკრება და ქალთა შრომის მუშაობის ვებტარანთა სექციის შექმნა.

შემდეგ ასეთი სექციები იყო ქალთა საბჭოსთან ჩამოყალიბდა. მათ მუშაობას ხელმძღვანელობს და წარმართავს რესპუბლიკური სექცია. ევეტრან ქალთა რესპუბლიკური სექციამ გაერთიანებულა 16 ამახანაგი, ყოველ მათგანს ქალთა შრომის მუშაობის დიდი გამოცდილება აქვს და დღესაც ახალგაზრდულ ენერჯითა და ენთუზიაზმით მუშაობს.

სექცია აქტიურად მონაწილეობს ქალთა რესპუბლიკური საბჭოს მუშაობაში, გამოკიდლებს ვაზიარებებს დაწინაურებს უწინას.

ქალთა შრომის მუშაობის სამხრეთში და ყენების მიზნით რესპუბლიკურმა სექციამ შეუდგინა ალიო ქ. თბილისის სამ საწარმოო: აბრეშუმის საწარმოო გაერთიანება ზე, ტრავიკუტის კომბინაზე და წინების სკაქედ ფარავა ატრწინისზე. სექციის წევრები გაეცნენ ამ საწარმოთა მუშაობას, ქალთა შრომისა და საყოფაცხოვრებო პირობებს, გვეგების შესრულებას, მუშაობის მოთხოვნებს, გამოვიდნენ საწარმოთა თათბირებზე თავიანთი შეხედულებებით და წინადადებებით.

სექციამ ორჯერ შესწავლა ქ. თბილისის სკოლებთან არსებული განახრდოლებული დღის ჭყუებების მუშაობა და საკითხი დააყენა ვადალებლის მანინსტროს და უმდღესი სკოლების მუშაეთა პროფკავშირის რესპუბლიკური კომიტეტის პრეზიდენტის წინაშე. ამ საკითხზე იმსჯელეს აგრეთვე საქართველოს კომპარტიის თბილისის საქალაქო კომიტეტში.

სექციის წევრები გაეცნენ რესპუბლიკის საქმეთა შედრებობებსა და კომენდრეობებში მუშავ ქალთა შრომის პირობებს, რის შედეგადაც მუშავ ქალთა საყოფაცხოვრებო მომსახურების, განხრდობის დაცვის, შრომის ორგანიზაციისა და წარმოების კულტურის საკითხები ქალთა საბჭოების რესპუბლიკური თათბირ-სემინარის განხილვის საგანად იქცა.

ევეტრან ქალთა სექცია მონაწილეობს ქალთა რესპუბლიკური საბჭოს ვებტით გათვალისწინებულ დონისიგებათა განხორციე-

ლებში, ეცნობა შემოსულ საიერებას და განცხადებებს, ეხმარება მომჩიურებს. და განმცხადებებს.

ვეტერან ქალთა რესპუბლიკურმა სექციამ მიიღო მასალა დაგროვა რევოლუციონერ ქალთა მოღვაწეობის შესახებ, რაც საფუძვლად დაედო გამოსაცემად გათვლილ წიგნულ ბიოგრაფიულ კრებულს; ჩაიხილნენ სექციებმა აღმოსავლეთ და აღმოსავლეთი მიწების მიწის მფლობელები, პირველი ხელშეწყობის გმირები, სტახანოვური ქალები, სექციებს მშვიდობიანი კავშირი აქვთ დამყარებული მათთან, ახამენ საზოგადოებრივ სასარგებლო შრომში, ემსახურებიან კულტურულ-მასობრივი ღონისძიებებით: პოპულარიზაციის უწყებებში მათი შრომის, ცხოვრების, რევოლუციონერი ბრძოლის მასალებს ჩაიხილა და ტელეგრაფიკით გამოიყენებთ, ადგილობრივ და რესპუბლიკურ პრესაში გამოქვეყნებთ, შეხვედრებით.

უტრადღება არც პენსიაზე გასვლის მსურველებს ავლიათ. ეცდილობთ დაენჯნოთ პენსიაზე გამსვლელთათვის, ხელს შეწყობისა და თბილი, შეგობრული გაცემებით ჩვევა. პენსიაზე გასვლის შემდეგ კი უზრუნველყოთ წარმოებასთან მათი კავშირის შენარჩუნება — მონაწილეობა საწარმოს თათბირებში კულტმაზობრივ და სასაზოგადოებრივ ღონისძიებებში.

ვეტერანთა სექციების პირდაპირ მოვალეობა მიეკისება ზრუნვა მარტოხელა მოხუცებზე, ინვალიდებზე, სექციის წევრები უმსიროვნებთან და კომკავშირის ვეტერანთა სამკუთხთან ერთად ავლენენ ასეთებს, ეცნობიან მათი ცხოვრების პირობებს, აწესებენ მათზე ღონისძიებას და პიონერთა შეხმობას.

ამჟამად ჩვენს მიერ საკითხი დასმულია კომკავშირის თბილისის საქალაქო კომიტეტის წინაშე ამ საქმისათვის მტკიცე ორგანიზაციული ფორმების მისაცემად, საკავშირო ალექციონერული კომიტეტის დადგენილებას საფუძველზე.

მატერიალურად შედარებით უკეთეს პირობებში ცხოვრობენ პერსონალური პენსიონერები. მაგრამ მარტოხელთა მათთვის საცხოვრებელი, ჩვენ აღიარებთ ქ. თბილისში მსკობრები მარტოხელთა პენსიონერები და წამოვიყრიათ საკითხი მათთვის სასოციალური საცხოვრებელი სახლის აგების შესახებ თბილისში, სადაც ისინი უზრუნველყოფილნი იქნებიან უტრადღებთა და სათანადო მომსახურებით. სახლის პროექტი უკვე დაამუშავა და სათანადო მიწის ნაკვეთი გამოკუთ თბილისის საქალაქო საბჭოს აღმასკომში.

წლებიდან, 1973 წელს მნიშვნელოვანი და პასუხისმგებელი ამოცანები დადგინდა. შეიძლება იყოს ჩვენს მარტოხელთა მომხმარებელი ომ დღის საზოგადოებრივი ძვირბირების, რაც პასუხად მოკავს სექციონერული კომიტეტის დადგენილებას თბილისის პარტიული ორგანიზაციის შემოხმობის

ვეტერან ქალთა სექციის წევრები დიმიტროვის სახელობის ქარხნის საბავშვო მიწაზე

შესახებ, ჩვენ მავტრებლის როლით დავამუშავდით.

დიდია ღვაწლმოსილ ადამიანთა შრომისა და ცხოვრების პირადი მგალობლის მიზნებისა შეგნებულ სახელმწიფოებრივი დისკოლისა და მაღალი საზოგადოებრივი წესრიგის დამყარებისა და დაცვის საქმეში ასევე ბევრის გაყვება შეუძლებელია მიმართებით ოჯახში ტყილად მოფუფუსე ბებიებს, ოჯახი სახელმწიფოებრივი ორგანიზაციის და საზოგადოებრივი ცხოვრების ძირული უარყოფა. აქ ყალიბდება ადამიანის მორალური სახე, აქ ეყრება საფუძველი საზოგადოებრივი წესრიგისა და სახელმწიფოებრივი დისკოლისა. ქალთა სამკუთხის თათბირების-სემინარებ სპეციალური მსვლელების საგანი იყო ეს საკითხი.

მეტეხე ხეაწილდის სახალბო-სამეურნეო გეგმის შესრულებაში 1973 წელს დამკვეთური შრომის წყარადაა გამოყენებული. მოწინავე საწარმოთა მოწოდებების პასუხად ფართოდ გაშლულმა სოციალისტურმა შეიბრმა მოიყვანა მთელი ქვეყანა. პენსიაზე გასული შრომის ვეტერანები უზრუნველბან მშობლიურ საწარმოებს, დღებთან დაგებთან და ავრგებებთან.

საწარმოთა პროცესში უნდა შეუწყოთ მათი მიიღობი გამოცდილების გაგრძელებას, მათი შრომის უწყობი ორგანიზაციები. ვეტერან ქალთა სექცია იზრუნებს იმისათვის, რომ სოციალისტურ შეიბრებებში ჩაბმულ მუშა

და კომპეტენტი ქალებს ჰქონდეთ უკეთესი საფუძვლები მომსახურება და შრომის პირობები. ამ მიმართებით თბილისის რაიონულმა სექციებმა უკვე გადამდგინეს პირველი ნაბიჯები.

პენსიონერ ქალთა აქტივის ბრიგადები ეწვიენენ საწარმოებს, შეამოწმეს სოციალისტურებში ჩაბმულ მუშა ქალთა ბავშვების მეთაურებისა და სწავლა-აღზრდის მდგომარეობა, საზოგადოებრივი ცევის ობიექტები, სამუშაო ადგილის შესრულებისა და დასახეს სათანადო ღონისძიებანი. მათ აქტივობა მონაწილეობა მიიღეს ღონისძიებებში, ვარა იმისა, რომ თითოეული მათგანი ზრუნავს დედამაძლირ გამოყენებისათვის და ინდივიდუალურ დასაბუთებებში აქვს აღებული ყოველდღიურად მოუაროს შუაგენ ნარჩევებს, 21 აპრილ ისინი ერთად ეწვიენენ თბილისის თემის დასახლებას, სადაც უნდა აშენდეს სახლი დასაბუთ მარტივლათათვის, და დარგეს პირველი მცენარეები.

ყოველ დღეს ახალი სანდერტესო სამუშაო მოკავს. პენსიონერი აქტივისტები ხალხისთა და მასულისმგებლობით მონაწილეობენ სპორტობრტო საკითხების მოგარეებაში და თავიანთ ენერჯის არ იშვებენ ნაკლებანებთა აღმოსავრდულად.

ოლივი სავაშვილი,

ქალთა რესპუბლიკური საბჭოს ვიცე-პრეზიდენტი, თბილისის ავტორიტეტის წევრი

სახელმწიფო რესპუბლიკის ბილიკეთება

სენაოკო

ქვეყნად ყველაზე შეუძლებელი განმეორება: განმეორება საკუთარი თავისა, საკუთარი გაზაფხულისა, ბედნიერი სენადისა.

„აღარასოდეს განმეორდება“ — ამბობს სიმღერა. ეს სიმღერა ახლა ძალიან ხშირად ჩვენთან და თუ ერთხელ მოუსმენთ მას, ირწმუნებით, რომ სიმღერის დანახვაც შეიძლება: ნაწიბი სიკვდილი, ნაწიბი მელოდია, ნაწიბი შევითმანი ჰაბარა ქალი. და ეს ყველა ერთად აღებული, ერთობის შერწყმული და მისადაგებული, მეტად ემოციურია და მეტად სცემობიც, სცენური, რადგან ერთმანეთს უხდებიან, ერთმანეთს გარდახმობან, თორემ ისე, უერთმანეთოდ აბა რა არის აქ საკვირველი? — სინანული წარსული, გაფრთხილი დღეებისა; მელოდია კვლავ ჩვენთვის, ნაწიბი ვ. ფ. „ქალაქური“, მტკვამ ზოგჯერ ხდება მაღლიანი შეხვედრა — ხმის, ბერძნის, პანტის.

როდესაც მეტად ძირიერს უხმენთ, — ძალიან ხშირად გზიხლავთ ეს შეხვედრა. და გზიხლავთ უპირველეს ყოვლისა, შესრულებას. მემსრულებლის ემოციური ძირით, ერთობლივი, ნაპერწყმული, გადახმული ელვარებით მეტად, როგორც შესრულებ-

ბელს, აქვს მაღლი მსმენელთან კონტაქტისა. როდესაც იგი მღერის, თქვენც მასთან ერთად მღერისხართ. უხმოდ, გულის სიმღერით: „ჩემი ნათლის სვეტი ხარ. ჩემი სიკვდილობელი“.

მისი სიმღერის ბიოგრაფია მეტად ადრე და თავისებურად დაიწყო თურმე: თბილისში გურამი ავინიდან უმღერა მოზარდაპირე შენობაში, სოსიკიძალში მწილიარე დაჭრილ გარისკაცებს.

ახლა მე და ის გოგონა, საქართველოს ფილარმონიის სოლისტი, მეტად ძირიერე სტუდენტი ვართ. აქ დღეს მისი სიმღერები უნდა ჩაიწვირონ. ოპერატორსა და ორკესტრანტებს შორის გამართულ დიალოგებისადმი მუდამ ადგილს ვებნით.

დღეს კომპოზიტორი გია ყანჭელის ახალ სიმღერას ვიწვით: „დაიხურა სცენის ფარდა“, ერთხანს მეგონა, რომ ჩემი ამაღლუ ბოშიერი სიმღერა იყო. მხოლოდ ბოშიერი. ბოლო წლებმა ექვ მომიგანა შეხვედრები ქართულ სიმღერასთან, ქართულ კომპოზიტორებთან — ნოდარ გიგაურთან, შოთა მთლარავასთან, გურამ ზნაუნელთან, ნუგზარ ვაწყაძესთან, ჯარჯი მაღალაშვილთან, მანანა ცერცვაძესთან. წალს ამ სიმღერებით მოვიარე საქართველო, ფილარმონიის საორკესტრო ანსამბ-

ლიან ერთად (ხელმძღვანელი ახალგაზრდა კომპოზიტორი ჯარჯი მაღალაშვილი)... ვიყავით აფხაზეთში, აჭარაში, ქუთაისში, აქ დაერწმუნდი ამ სიმღერების გამარჯვებაში. მე მაიმორებინებდნენ ჯანსულ ჩარკვიანის ლექსებზე დაწერილ სიმღერებს: „ისევ მიიხანა“, „ვედრებას“, „სვეტიცხოველს“...

— ძიბიგური! მიკროფონთან! — უხმობს შემირნული კედლის გაღმიდან ოპერატორი. — თუმცა, ჯერ მოითმინეთ! — გიგარა, გიგარა რაღაც მჭახედ ისმის. უფრო ლბილად...

პაუზით ვსარგებლობ და მედვას ვეკითხები: — ძველი რუსული რომანსები? თქვენ რომ ასე ხშირად ასრულებთ მათ? — ამაზე შეხედვენი ვიხმობთ. ახლა აქ შეუძლებელია. — მეტად, ახლა თქვენ. მხოლოდ ჯერ როგორღონა ერთად, ორკესტრთან მერე. ჯერ ბოლო შევთანხმობთ.

დაიხურა სცენის ფარდა. ახლა ისევ მარტო ვარ. და სიმღერის პანტის გარდა არაფერი დატოვა...

ერთხანს უტრალა მაგნიტოფონს. ვერ გამართა.

— ალბათ ბიჭმა თუ აწვალა. ამიტომ როიალს მიუჯდა. ძველი, ძალიან ძველებური რომანსები: „მე გვწვდი. ასუსს არ გვახვინდი. არ შენახე...“ მოყვარდით. თქვენ რომ არ გიყვარდით.

არ შენახე... ანდა „აბრეშუმის ზონარი“.

„აბა, რა ჩემი ბრალია — რომ დამათრობლად ჰყოლოდა გაზაფხული“.

„აბა რა ჩემი ბრალია...“ — ბედნიერება რომ ბოლომდე გამოვალდე...

„აბა რა ჩემი ბრალია...“ — ახლა სიმღერა სრულდება უდარდებლობაზე და სრულდება ტრაგიკულად. ეს ძაბილია გაწმენტილობაზე.

ანდა რომანსი: „მასოფარი“. ეს ქალი ოდესღაც მგისჩინა შთაგონება იყო, გვიჩვიინი მისი პოეტური დიდებისა. მაგრამ დღეს: ახლა, მან ხმა დაკარგა. აჩუქეთ რამე, რ, უბოძეთ რამე“. და მე-ვდა ძირიერეს მხსან — ამ რომანსებში ჩვენამდე მოაქვს ტრაგიზმი ის დროისა, — ტრაგიზმი უფლებობისა, ხელფონის უხედლობისა.

ეს ორი რომანსი მედვას განსაკუთრებით უყვარს. უყვარს როგორც სასოფარი, მოსალოებელი — დატოვებული მშვენიერი მომღერლის თამარ წერეთლისაგან. — ერთი თვე ვიყავი მასთან, მისი სიციხვლის ბოლო ერთი თვე. მან სიმღერა, რომელთან შენახვალა ორივე რომანსი. თავად ექ ჩატომედა არასოდეს შეუსრულებია.

თამარ წერეთელი... მისი განუმეორებელია. არიან აღანიმანები, რომლებიც თამარის ხმა, თამარის სიმღერა საკუთარი სიტყვებზე, საკუთარ გაზაფხულად დაჩრიათ და როდესაც მეტად ძირიერეს შემოქმედებითი სადამო მოსკოვში, გახუთ „პრადეს“, კულდუბის სახლში გაინარა, პრადელებმა იგი მადლობით აღსაყვს სიციხეში დატოველიყვნენ.

შეხვედრის თქვენთან, თქვენს შიგერ ტანაგონთან, დღეს სინახული მოხვედრანა. დაე, დარჩეს ეს სინახული, ვით განუმეორებლის განმეორება.

ყველაზე ლამაზი „პიზნასი“

ახლა მათსა და მშვენივრს ბუნება და-
რეკავილს გაზაფხულის ზღვრულდება —
ნუხა, ვაშლი და ვაგნაღა. თორღ
ფერა ბოღიღა მათი ფიჭო და უნებ-
რად მასწავლებლობა წუღავანდელი, თბი-
ლისური სეზაგი ზამთარი, მისი უხვი
თოვლი და მსუბუქი ფიჭვი.

სამნი იესხედი მუღდრო ბინაში. ფარ-
თო სარკმელს თავბრუდახვეული ფიჭვიბი
აწყდობდენ. — „რა მშვენიერია“, —
ვამობობთ სათითაოდ.

რა მშვენიერია, როცა გარტი ტველის
ხეცავით ყვავილობს ზამთარი, ოთხნი
კი სიმღერის შეიშია... ვიფიქვი ჩემთვის
და ვესმენდი, სიმღერები, რომლებიც ასე
შეიყვარეს ჩვენში, — კვლავ და კვლავ
მეორდება, ბიძინა კვერნაძის, თათი გორ-
დელის, გია ყანჭელის, ოთარ თედორა-
ძის და ნუნუ გაბუნის, მელოდებიც.

ახლა ნუნუ გაბუნია მიწჯა საკრავს.

ნაწელი აბესაძე მისკენ იხრება და ერ-
თად მღერობა:

„თარის მეორე ლეგენდა, რატომ დადერ-
ქვა სიმღერის...“

თბილისელდება შეიყვარეს კომპოზი-
ტორ ნუნუ გაბუნის ამ სიმღერა, და მან-
ინდამანინ, ნაწელი აბესაძის შესრულე-
ბით. ნაწელი აბესაძემ ხომ კარგა ხანია
ჩვენს ესტრადაზე აღიარება კმოვა. რო-
დღაც იგი გამოსდის სცენაზე, ჩნდება გე-
ლეკიანაზე, დგება რადიოს მიკროფონ-
თან, — ეს იმას ნიშნავს, რომ ჩვენ მო-
უღმებო... მაგრამ ჯობს კომპოზიტორ
მისივე ტარეორდების მოუხმობით: „სა-
საიმოფონ ხმა, უპარი სიმღერის სახის ჩა-
მოქონის უსტრადაზე მის გამოჩე-
ნას განსაკუთრებულ მომნიჭეველობას

სცენს...“ ეს ყველაფერი ნაწული აბეს-
აძის ენება ჭეშმარიტად.

მისი სიმღერა თბილისის პირვე-
ლი საშუალო სკოლის შერიბდან იწყე-
ბა პოეტიკად, რაღაც განსაკუთრებუ-
ლად: ზაგშებმა დიდ გალაკტი-
ონს სკოლაში შეხვედრა მოუწყეს, ორმა
გოგონამ, ორმა თანაკლასელმა, ორმა ნა-
ნიმ გიგარანა დაამღერა ლეგი: „გარდს
გაეფორჩენა კოკორი“, პოეტი აღგაგებული
იყო. მან გოგონების ვაგებრი კითხვა: ნა-
ნი აბესაძე და ნანი ბრეგვაძე.

სულენგრობის ნაწული აბესაძე ხში-
რად მღერობდა უნივერსიტეტის სცენაზე,
ახსოვს ერთი შემთხვევა: მიჩიანის უნი-
ვერსიტეტის სტუდენტთა სიმფონიური ორ-
კესტრის წევრებმა მოუსმინეს მის გამოს-
ვლას. „რომელ დამის კაბარეში მღერობი,
თქვენ, რომ კვლავ მოგსმინობთ?“ — იკითხ-
ვის თურმე. როდესაც გაიგეს, რომ ჩვენ-
ში კაბარეები არ არის — ოო, — აღმოხდათ
თურმე, — ეგ ხომ დიდ ბიზნესს გააკე-
თებდაო. არ არის ჩვენში კაბარეები, სა-
დაც მხოლოდ ბიზნესისათვის შეიძლება
სიმღერა ყველაზე დიდი „ბიზნესი“ მომ-
ღეროსის სიყვარულია, მისი აღიარება.

ნაწული აბესაძის სიმღერის ბიოგრა-
ფიას აქვს დეტალი პარიზში გაბიზანე-
ობისა. გია ჭირაქვესთან და სულყო კო-
რნიშინაძესთან ერთად ოლიმპიაში იმ-
ღერა „ო, რეო, რეო“ და „საყვარელ
ქუჩაზე“. გაზეთი „ფიგარო“ წერდა:
„გაქართველოს მშვენიერი გმორგება
გავეტრინობს ამ შესანიშნავმა გიმომ“.
და იქ, მიღვარე პარიზში, მონმარტრე
მთელი ჯგუფი ფრანგი ახალგაზრდებისა,
გათუებისას გზად მიმღერობდა: „ო, რე-

ო, რეოს“. და ეს იყო ყველაზე ლა-
ნა, „ბიზნესი“ ნაწული აბესაძისათვის.

ნაწული აბესაძის სიმღერები კარგია
ერთ მთლიანობაში, ერთ მიწეულ ფი-
ფერში, ერთ მისეულ მშობლორ მელო-
დიურობაში, რაღაც მუდგებობაში, ინ-
ტიმში, ეს მელოდურობა კლერდა ანსამ-
ბლებში: „დილო“, „რეო“, „რუსთავი“.
ნაწული აბესაძემ ამ ანსამბლებთან ერ-
თად მთიარა ჩვენი ქვეყნის მრავალ მზა-
რად და ყველაგან დაჭოვა სასიოვარი გუ-
ლისა, სიმღერისა.

ნაწული აბესაძემ არაერთი სიმღერა
გაახმინა ქართულ ფილმებში: „განგა-
ში“, „მოლოდინი“, „შეხვედრა წარსულ-
თან“, „უკანასკნელი გამოქვაბული“.
და საინტერესოა, რომ ამ სიმღერებმა
ეკრანს გამოეთაც დაიწყეს თავისი დამოუ-
კიდებელი ცხოვრება. კომპოზიტორ ოე-
ვაზ ლაღიძის და დავით თორაძის მშვე-
ნიერ მელოდების ნაწული აბესაძის ხმა
სასიმოფონე მისადაგა და ამირგაფ,
სიმღერის გამარჯვებაში ამ ხმასაც აქვს
წილი ნაყარ. „ჩემი გული, შენი გული,
ჭირები“, „გაზაფხულზე მიყვარს ია“ —
ხომ წარმოუდგენლია ნაწული აბესაძის
ხმის გარეშე? ასევე წარმოუდგენლია
ნაწული აბესაძის გარეშე ვეკნერის სიმ-
ღერები: „საგაზაფხულო ღუფი“, „სიმ-
ღერები პარიზზე“, მილორავას „ფილოლ-
ფებმა“, გია ფარქოსის „შენ, მხოლოდ
შენ“, ოთარ თედორაძის „ელადა“.

ახლა მათსა, თვე ყვავილობისა და
სიმღერისა.
იმღერეთ ნაწული!

ქვეული ელენე

საქართველო დასავლეთის სამამულო ომის მუზეუმი

დიდ სამამულო ომში თანასოფრელებთან ერთად სამმა ვაზაგაშვილმაც ასახელა ქვეშელები. ომებ. წელიწადი შეიტაცეს ფაშაზნის შემუსვრათი და ლეკებისა და ნარკვევების გმირებიც გახდნენ. ხალხი არ იყიყუებს გმირთა აღზარდებებსაც, პატარს სცემს მათ. ამ პატარისცემის გამოხატულებაა ვაზაგაშვილების ოჯახისთვის იმ წერილის დაბრუნება, რომელიც სამი ათეული წლის წინათ ელენე ვაზაგაშვილმა გაუგზავნა ურონტზე შვილებს. აი ეს წერილი:

„ჩემო ძვირფასო შვილო ბაგრატ! სამი შევარდნი შევადით და ახარებელი დედის გულს, ახლა ორნი დარჩით — შენ და გვიგ. თქვენი ძმა ლადო გერმანელებმა მოკლეს. დეე, საუუნოდ კრულ იყოს მათი სასულეველი მოდგმა. ჩემი მწუხარება უსაუფლოა. ბაგრატ, მაგრამ ვაძაუბს, რაც ჩემი ვაჟაკი შვილი გმირული სიკვილით დავცა. იგი იცავდა სევასტოპოლს.

განსჯიდი, შევარდნებში ფაშისტებმა მოკლეს ლადო — თქვენი ძმა!

სამართლიანი შერისხებისათვის ვლოცავთ. ჩემო შვილებო! ვეხვევივით შეიქვართი ფაშისტების ბუნავში და გულს ვანუხირეთ წვეთებში მძიმე წუთებში გაიხსენეთ დედოფქვენი. მისი მწუხარება და გულის ტკიავლი. ვახილულად იართე წინ. ჩემი სიყვარული ვგზავნიდი, ჩემო ვაჟაკებო! დედაოქვენი ე: ვაზაგაშვილი, საქართველო, გორის რაიონი. ქვეშის სასოფლი საბჭო“.

აწ ვეროლის მიმდებაც მადე დავცა ბრძოლის ვეულე. დედის წერილმა კი მისი სხვანა სამი ათეული წლის შემდეგ კვლავ ამოატივტივა.

ელენემ ფრონტზე გაისტუმრა ძმების (ვახსლ და მიხეილ ვაფრინაშვილები), ვასილი სევასტოპოლის დაუცვისა დაღუღო. მიხეილი კი — ქერჩის მისადგომებთან.

ძმისშვილებს — გვიგისა და პეტელას — უნაშობია არ აგრძნობინა ელენემ. დაზარდა და ცხოვრებაში გამოიყვანა: გვიგ შეინჯალა გორში. პეტელა თბილისის პირველ სამკერვალო ფაბრიკაში მუშაობს...

ელენე დიდდამ შრომობდა, ქსოვდა წინდებს და უგზავნიდა უცნობ კარისკაცებს, მოიყვავდა პური, სიმინდი, ხილი და აშარავებდა ფრონტს. აგრევებდა შრომით დანაშოვს. მუდგულ ილიასთან ერთად 20.000 მანეთით შეტანა სსრ კავშირის ოჯღდაცვის ფონდში, რისთვისაც მოთავსარდლის — ი. ბ. სტალინის მადლომა დაიხმარებდა.

ომის დაწყებისას ელენე კლდეფერნობაში მერგოლური იყო და დიდი გადაკარბებით ასრულებდა გეგმებს. შემდეგ ბრიგადან ხელმძღვანელობდა და ყველას პირად მაგალონის აბღღებდა შრომაში. თანასოფრელებდენიდაც მოუწოდებდა ერთგულად ემუშავათ, შრომის შემდეგ კი გამაზნევებელი წერილები მიეწერათ ფრონტზე წასული მახლობლებისათვის.

მეოშართა გამაზნევეების მაგალითს პირველი თვითონ იძღვოდა, ფრონტისკაცენ ხშირად მიღოდა მისი ხელით დაწერილი სამკურსა ბარაბები, რომლებიც ბრძოლაში ძალას მატებდა და აღფრთოვანებდა ვაზაგაშვილებს, მათ ფრონტულ მეგობრებს.

ელენე ვაზაგაშვილის წერილი, რომელიც უნებო მოვიყენეთ, დაიბეჭდა საფრონტო გაზეთ „ნა სტრუემში“ 1942 წლის სექტემბერში. გაზეთის ეს ნომერი ბაგრატ ვაზაგაშვილმა არქუა თანამებრძოლის ე. პეტენს, რომელმაც იგი ვაზაგაშვილებს ოქანს ახლახან მოწოდდა, გამოუგზავნა იმტომ, რომ აღმაიარებობის ნათელ დღეუმეტად, ქართველი ქალის ვაჟაკური სულის ნიშულად მიიჩნია.

დღეშეთის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმში დგას საქსვი დარჯა — ოთხნახიანი „მოლტავა“, რომელიც მუზეუმს ვადაცა პენსიონარნა თმარა თამარძობდ.

საინტერესოა ამ ექსპონატის ისტორია. ეს დარჯა და ერთი ძახსახვევი მაჩანა ეკუთვნოდა თმარა თამარძობს, რომელიც ოქანის წვერებისათვის ქსოვდა ტანსაცმელს.

დიდი სამამულო ომის პერიოდში, როცა მოსახლეობა განსცილდა სამარეწველო საქონლის ნაქლებობას და ფრონტს მითიხლოვდა ტანსაცმლის მიწოდების, თამარძობა ადგილობრივ ხელმძღვანელობას სხოვო დახმარება სახელისწილს გახსნაში. მართლაც, რაისაბუოს აღმასკომის მაზინდელი თავმჯდომარის ე. პაპაშვილის დახმარებით ე. დღეშეთს გაიხსნა საფეოქო-სატრიკოტაეო სახელისწილი. რომლის ვაგვედ და შექანელობდა დაინუნა თ. თამარძობ. ვაშანა. შეს ბინა, შეიძინეს ინვენტარი, სახელისწილი დაკომპლექტეს მქსოველები, მღებავები, გამოჭრელები, მეტრეველები და გაჩაღდა მუშაობა. დენის უქროლობის გამო დაზვედეს ტრაქტორის საშუალებით აფშუვებდნენ. თავდაუზოგავად შრომობდნენ მუშეები: თ. დედოფრი, მ. არალიოვი, შ. შქინური და სხვები. მუშაობა არ წყდებოდა გვიან ღამემდე. იქსოვებოდა მაისურები, ყოფიერი, ვაჟებები, სვიტრები, თბილი საცდლები მოსახლეობისა და მებრძოლებისათვის.

იმ მძიმე დღეთა მოსაკონებლად დგას ეს დარჯა ახლა მუზეუმში.

გაეროსიანი

საქართველოს გერგინოსან მფეთხა უმ. რავესობას გერდს უმწუნებდნენ, მრავალ სიკეთესა და განსაცვიდრებელ სიღამაზეხთან ერთად, კუეა-გონიებითაუ შემქმელი თანამეცდრენი, რომელთა შემწეობით არაერთელ ვადარჩენია უცხოელ დამპყრობთა დარბევა-განადგურებას ჩვენი მრავალჭირნახელი ქვეყანა. ამ მანდილოსნების ჩარევით ბერკერ ჩამქარაა სოციალურპოლიტიკურ წინადაცვლ წარმოშობილი შინაური კონკლავთა. მრავალ ქართველ დიდოფალს და მათ ასულებს საცუთარი სიციხელები კი გაუწირავთ სამშობლოს ვადასარჩენად. ისტორიამ შემოვიწინა მათი სახელები.

სახელოვან ქართველ მანდილოსანთა შორის ერთ-ერთი საბჭოთი ადგილი უჭირავს თამარ ბაგრატიონს, რომელსაც ქართლის სამეფოს მართვა მოუხდა საქართველოს ანტიბელადობის ეპოქაში — მე-18 საუკუნეში. თამარი იყო ასული ქართლის მეფის ეკატერინე VI-სა და დედა პატარა კახის, ერეკლე მეორისა. იგი 12 წლის ასაკში ქართლ-კახეთის მფეფ თეიმურაზ II-ზე დააქორწინეს. ქართლ-კახეთის ერთიანობის საწინდარს, მან თავისი სიღარბისლით, დიდი ნიჭითა და შორსმჭვრეტელობით ხალხის სიყარული და პატივისცემა დაიმსახურა. მისმა დიპლომატიურმა უნარმა და გამჭვრავლობამ მრავალჯერ ვადარჩინა საქართველო განსაკუდარს.

...1739 წელს თეიმურაზ II-სა და თამარის ძეს ერეკლეს ნადირ-შაჰმა სამშობლოში დაბრუნების ნებართვა მისცა, თვითონ კი თურქესტანის დასაყარობად გაემართა. თურქესტანის დაყარობის შემდეგ ნადირ-შაჰი მრავალრიცხოვანი ჭართ დიდსტამში მივიდა და საქართველს მითხოვდა დიდძალი სურსათ-სანოვავად. ყოზობლაშუმება დახარკეს საქართველოს ყოველი სოფელი თუ ნასოფლარი, საითთაოდ დათავალს ეკატერინე და ხეხილი და თითოეულ ძირს მძიმე გადსახად შეეწირეს. ფულადი გადასახედი შეეწირეს აგრეთვე ყოველი მშაყარეს მათ წილის საყარად. გაუმძაღარი ნადირ-შაჰი ამასაც არ დაქარგდა ბრძანება გასცა

საქართველოდან ირანში გაგზავნათ თათა სობით შემხული ტურმი.

ომებში გაძვალტყავებულ საქართველოს აღარაფერი ეხნდა, ხალხი შიმშილს ბალახის თესლით იკლავდა. ძნელებლობის ეპოქაში მრავალი ქართველი იმსხვერპლა, ბევრჯერ კი საშეღამოდ ვადასტეორცნა უცხო მხარეს.

„მრავალი სული აიყარა ამ ქვეყნით და უცხოთა ალაგთა ვადასტეფწა, ურუმის ქვეყანა ქართლის კაცით აიყარა... მოკლეთ. რობს მემპატიანე.“

ქვეყნის ვადასარჩენად სკვირი იყო დაუცუოვნებლადი ზომების მიღება; ვადამუხდა ვანგაგომოდნენ ნადირ-შაჰს და დახმარებულისმალეთისათვის ეთხოვით. თბილისის ხანმა ქართველების ვანზარხვა უმალე აცნობა ნადირ-შაჰს ირანში. უღმობელმა შაჰმა ბრძანა ქართლ-კახეთის აოხრება და ქართველი ხალხის ვანადგურება.

ხალხის მომავალი ბედით თავზარდაცემულმა თეიმურაზ II-ემ ვადამუხვიტა ელჩი ვადგზავნა ნადირ-შაჰთან და მორავება ეთხოვა. მეფემ ამ ძნელი საქმის მოვარება თვისს ჭკვიან და პატრიოტული სულით ანათესებულ თანამეცდრედს თამარს მიანდო.

ქართულთა ელჩი — თამარ დიდოფლა თავისი ამალით ნადირ-შაჰს დიდი პატივით მიიღო.

დააქარებულნი სიღარბისლით ვადამუხდა სპარსეთის მმარძანებელს თამარმა ქართლ-კახეთის მძიმე მდგომარეობა და ბოლოს ვადგზავნა ელჩე: თქვენი ბრძანების დაემყოფილება ვერ ხეხიდება. ქართველი ხალხის სიღარკის ვამო, ქართველებმა ჩინი უნდა ვამოქვეყნონ სპარსეთის ჭარი, როდესაც სპარსებში თვითონაც აფარერი ვადანიათო. ამ ჭკვიანმა მანდილოსანმა დაუშვტყა შაჰს რომ საქართველოში მისი წინააღმდეგი არავინ იყო.

თამარ ბაგრატიონის ვონიერებმა დიპლომატიურმა სუბარბმა ნადირ-შაჰზე დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა და გული მოუღობო. მან შესცვალა თავისი ბოროტი ბრძანება და ხელი აიღო ქართლ-კახეთის აცუებას და ქართველებს ვანადგურებუხე

ნადირ-შაჰი მუდამ პატივისმცემელი იყო თამარ ბაგრატიონისა, ამ სპეტაკი, გამჭვრავლი, შორსმჭვრეტელი, დიდი კუეა-გონიერს და ვაყარცერი სულის მანდილოსნისა.

ქართლის სამეფოს საქმეები 1724 წლიდან არ-დაიარა ვატანგე VI-ის რუსეთში ვამგზავრების ვამო. ქართლის იერიოდელ მებატრონებელ რუსეთში მცხოვარები ვატანგე VI-ის მემეციდრენი ითვლებოდნენ.

1741 წელს ნადირ-შაჰმა ქართლის ვამგებლად ვატანგე VI-ის ასული, თეიმურაზ მეორის მეფელ თამარ ბაგრატიონი დაამტკიცა. ამ დღე საქვეყნი საქმეს თამარი სმით წილის მიწოდებე ასრულებდა. 1744 წელს სპარსეთის მმარძანებულმა ქართლის სამეფო თამარის თხოვნით მის მეფელს თეიმურაზს ვადაცა, კახეთის კი — პატარა კახს — ერეკლე II-ს.

ამ წინდებდელი ნაწივით ქართველს მანდილოსანმა საქართველოს ირი თქის-ქსული სამეფო — ქართლ-კახეთი მტკიცედ ვაავრთინა. მიუხედავად იმისა, რომ თამარმა თავისი სურვილით დავითი ტიტრი მეფელს, სიციხეების ბოლომდე კტეტერად დასამაწილებოდა ქართლის სამეფოს მართვა-ვამგებლობაში.

თამარ ბაგრატიონი შინ და ვართო სიყაროსა და მშობლობის დასამაწრებლად იღწეოდა. ამხე ნათლად მეტყველებს შემოქმედი ფიქტორი: როდესაც ქართლის ვეჭვილი ვიდი ამილახვარი ნადირ-შაჰს ვადეფდგა და სურამის ციხეში ვამაგრდა, იქნად ბრძოლა ვამოუცვალა თეიმურაზსა და ერეკლეს. ვამა-შეიღება ამილახვარს მორავება შესთავაზებს, მაგრამ უშედეგოდ. ამას მოჰყვა მოწინააღმდეგეთა შეტაკება ბოლოს, ამილახვარმა ისე დაზავება ააქოინა და მოითხოვრა: „მატონი დღეოფალი მოვიფინ და იმამ მივეწოდნობი“. სანამ თამარ ბაგრატიონი სურამში ჩავიდოდა, მხარეთა შორის დავალო ერთგვლების ფიცი, ბრძენი და სანთი თამარის ვამოწინესთანავე კი ფართოდ ვადილო სურამის ციხის კარი.

როგორც XVIII საუკუნის მემტკირე ვადამოქვეყნებს, თამარ ბაგრატიონი იყო „სსადგერი კეთილისა და საუწყე სათხოვბუნა“.

ჩვენი საქართველო

ვახაჩიანი გაგაჩიანი სასაქონლო

გასული საუკუნის მიწურულში ცნობილმა მეცნიერმა ბერინგმა გამოთქვა მოსაზრება: მოზრდილის ქვები, ბავშვის საწოლთან დაძვრებული იაუნანას უკანასკნელი აკორდიათა განსაკუთრებული უკრავდება მოვეცა ბავშვების ტუბერკულოზის შესწავლა მის შემდეგ, რაც გამოჩენილმა პედიატრმა პირველ შემთხვევა ტუბერკულოზის დაავადების დადგენის მეთოდი (ანის სინჯის მეთოდით). დამტკიცდა, რომ მართლაც, ტუბერკულოზი ხშირად ბავშვთა ასაკში იწყება.

რენტგენოლოგიურმა გამოკვლევებმა შესაძლებლობა მოგვცა უფრო დარწმუნებით შეგვესწავლა ბავშვთა ტუბერკულოზის მიმდინარეობის თავისებურება.

ამიამად დამტკიცებულა, რომ ტუბერკულოზი ინფექციური დაავადებაა, რომელიც თავისი განვითარების დიდ ნაწილს ბავშვთა ასაკში გაივლის.

ბავშვებს ხშირად ავადდება ტუბერკულოზით დაავადებულ მოზრდილებს, რომლებიც ნაკლებით გამოყოფენ ტუბერკულოზის ჩიხრებს.

უნდა ეთქვოდნენ, რომ მოზრდილებში ტუბერკულოზი ზოგჯერ შეუმჩნეველად მიმდინარეობს, ანდა წაავიწყებს გრძობულ დაავადებას. ხანდახან ხეგლას უკავშირებენ თამბაქოს წვეთს ასე, რომ ზოგამ დაავადებულ ბავშვს აიკის, რომ წარმოადგენს ტუბერკულოზის ინფექციის წყაროს. ამიტომ უყვალა, ვინც ხშირად ახვალდას. (განსაკუთრებით ხანშიშესულნი, ბებები, ბაბუები და სხვა). გულსმართი უნდა იქნენ გამოკლებული რენტგენოლოგიურადაც.

განსაკუთრებით საშიშია ის ტუბერკულოზური ავადმყოფები, რომელთაც სპეცირისად არა აქვთ ჩატარებული მეურნეობა. რადგანაც მათ ორგანიზმში წარმოქმნილი გამძლე ჩიხრებზე წარმოქმნილი ვეღარ

მგლებს და ბავშვის ორგანიზმში მოხვედრის რისკი იწყებენ მძიმე დაავადებას.

ჩვენს ქვეყანაში მოსახლეობის საყოფსობრივობა პირების გაუმჯობესებისა და ფართოდ ჩატარებული ტუბერკულოზის სწრაფად დეკორინისებების შედეგად (სეკუნდური, ქიმიოთერაპიული და სხვა) დღეს ბავშვებში იშვიათად გვხვდება ფილტვის ტუბერკულოზის მძიმე ფორმები და ტუბერკულოზური მენინგიტი.

ბავშვის ორგანიზმში პირველად მოხვედრილი ტუბერკულოზის ჩიხრი იწყებს ეგროტი წოდებულ პირველად ტუბერკულოზის განვითარებას. ტუბერკულოზის ჩიხრი დაიჭლება შეიჭრას ორგანიზმში სხვადასხვა გზით, ხშირად სასუნთქი ორგანოებით, იშვიათად — სკუმლს მონერულელ სისტემიდან. ან ნუშისებრი ქორკლებიდან.

დაავადების გამოვლინებამდე, ესე იგი კლინიკური ნიშნებისა და რენტგენოლოგიური ცვლილებების გამოვლენებამდე, კითარდება მთელი რიგი ფუნქციონალური მოხლოდინი, როგორც: ტემპერატურის შეტანვები მომატება, უფროა. თვის, ზოგჯერ მუცლის ტკივილი, პირველად, ადვილად დალდა და სხვა ამ ჩიხრულთან ერთად გამოვლენდება ტუბერკულოზური სინჯი, ესე იგი წინაშე, პირველად სინჯის ჩატარების ადვილად, ვინ წინაშეა. ამ მივითარებობას აკრებენ უფროდებამ ამ პერიოდში აღინიშნება პერიფერიული ოსტეოქრონიკის შესივება. ისინი ოსტეოქრონიკის, იღლის, ლეიქემია, კეთის, იფავისა და სხვატარების არეული. ეს მომენტური და უტარებულ ქორკლები ხობილის ამ მუხელის მარცხლის იფინა. როდესაც რომელიმე პერიფერიული ლიმფური კვანძი მტრულის კვრების ამ მერ ოდენობას აღწევს, საქმე გაქვს ლიმფური კვანძის ტუბერკულოზთან.

დამტკიცებულა, რომ, როცა პირველი სინჯი დადებითია, ადვილი აქვს ორგანიზმში ინფექციის გავრცელება.

ტუბერკულოზის ინფექციის პირველი შემოსავლი დაეკუთრება ჩიხრებისა და დამდებითი პირველი სინჯის დროს ბავშვებს უნიშნავენ ტუბერკულოზის სწრაფად დეკორინისებობას პრეპარატს ფტვიზინის ამ ტუბაზის 2-3 თვით. 2-ჯერ წინაშეა, სულ 2 წლის განმავლობაში. ასეთ ოდენობით მთავრდება დაავადების სისხრივ 7-10 გერ შემხირდა. ვაგიშთადა შორს წასული მძიმე ფორმები.

ტუბერკულოზით დაინფიცირების შემდეგ, უმეტეს შემთხვევაში დაავადება შეუმჩნეველად იწყება. ჩიხრების ასაკში არ იშვიათია კუმ-ნაწილის აშლილობა, გამოვლენილი ოფლიანობა და სხვა. უფროს ასაკის ბავშვებში ფარულად მიმდინარე ტუბერკულოზი ზოგ შემთხვევაში გამოვლინდება სასკოლო დაინფიცირების შემდეგ ინფექციების (წითლა, უფინაბეღა, ქუნრუშა და სხვა) გადღანის შემდეგ, ზოგჯერ

დაავადება იწყება მწველად, ძველად ცნობილად სკატილი და სხვადასხვა ორგანიზმში მოხვედრილი მეტად ფილტვის ცვლილებებით. განსაკუთრებით მძიმედ და ხანგრძლივად მიმდინარეობს ტუბერკულოზი ჩიხრ და სქესობრივი მომწიფების ასაკში. ადვილად იწყებული მეურნეობით პირველად ტუბერკულოზი შეიჭრება სავსებით განვითარების. მეურნეობა უნდა იყოს ხანგრძლივი და უწყვეტი არა ნაკლებ 8-10 თვის. მწველად პერიოდში უმჯობესია მეურნეობა სავსებით პირბებში, ხოლო შემდეგ — სანტიკარეში.

ა. ანასონია, მედიკონის მეცნიერებათა კანდიდატი.

სამკურნალო მხანარაები

ადამიანი უხსოვარი დროიდან იყენებდა და სწავლობდა ბუნებას. ბუნებამ მოსცა საზოგადოებას, ბინა, ცეცხლი, უსამოსელი და სხვა. ბუნებამ გაუმართა ხელი სამკურნალო საშუალებათა მოპოვებაშიც.

უფელდობდა დაკრძობამ და გამოკლებებამ ადამიანს მრავალ მეცნიარის სამკურნალო თვისებებზე ამოკვლეობა. ცნობილია საქართველოში სამკურნალო მეცნიერება გამოყენების შესახებ, უძველეს დროს მოხდებოდა. ანტიკური ხანის მოღვაწე დოსკორიდის შიამან მეცნიერებს იყოლიონის უნდადებს, რაც ვაგუჭირებინებს, რომ ქველ ბერტრანს ამ მეცნიერებასაშიშროლოდ კლასიკაში მაინდათ. ძველი ბერძენული მითოლოგიის კოლხის უკანაშობის მდებარე და მის განსწავლ წამალს, რაც ცხადყოფს, რომ საქართველოში ოდითგანვე კარგად იცნობდნენ სამკურნალო მეცნიერებას და იცნობდნენ მათი გამოყენებას.

ძველი ქართული სამედიცინო ლიტერატურაში „წიგნი სავიძობის“, „უწირო კარბადინი“, „აიდავარ დაღი“, ფანსკერტლის „კარბადინი“ და სხვა მდიდარ მასალას უკანაშობს სამკურნალო საქარებაში შესახებ.

ქართულ ხალხურ მედიცინაში საქართველოში გავრცელებულ 2.000 სასკობის მქონარ გამოიყენება, მეცნიერულ მედიცინაში კი — 500.

ჩვენს მწველ აფთიაქის მზიანა სისტემატურად ვაკცინო მკობებელ სამკურნალო მეცნიერებები და მათი მოკრფვა-შეკრების წესები, განყოფილებას ხელმძღვანელობს ბიოლოგიურ მეცნიერებათა კანდიდატი დოქტორი ჯ. შენგელია.

კამბეღალსა

კამბეღალსა ლათინური სახელოდებ ნაწარმოება სიტყვა ვალერია-ვალერიუსაგან, რაც კანარბეღალის ნიშნავს. კამბეღალი არე კამბეღალსა ძველოფთავანე ცნობილია.

როგორც სამედიკინო მცენარე მას ვერ კიდევ ჩვენს წელთაღრიცხვამდე იყენებდნენ სხვადასხვა დაავადებათა სამედიკინოლოდ. იგი მსოფლიოს ყველა ფარმაკოპეიაშია შესული, როგორც ანტისეპტიკური და ნერვული სისტემის დამაშვილებელი საშუალება. კატაპროის ნაყენს ავადმყოფის ფიზიკურ ნერვულ აგზნების, ტიპილობისა და გულის მოქმედების დაქვეითების დროს. კატაპროს მრავალწლოვანი ბალახოვანი მცენარეა. იზრდება ნესტიან ადგილებში, ტყის პირას, მდელოებზე. ტყით დაფარულ ხეობებში, მდინარეებისა და ნაკადულების ნაპირებზე. მისი სიმაღლე 60-120 სანტიმეტრს აღწევს. ყვავილობს მაისსა და ივნისში. სტრუქტურით თეთრი ან ვარდისფერი ყვავილობა აქვს. კატაპროს გრძელი ფესვები შეიცავს ეთერზეთებს. სწორედ ამიტომ, ფარმაკოლოგიაში მხოლოდ მისი ფესვებია გამოყენება. კატაპროს ფესვების არაერთ გაზაფხულზე აგროვებენ. დროს აჭირან, ცივი წყლით რეცხავენ და ჩრდილში აშრობენ. შემდეგ სუფთა, დახურულ ჭურჭელში ინახავენ.

ჩვენში იზრდება კატაპროსა და მხოლოდ სახეობა, სახელწოდარ კოლხეთი კატაპროსი, რომელიც მთა-თეთრში გელანდს ემსახურება. კატაპროს მკვლად კატის ძებრს უწოდებდნენ. დიდი ბატონიშვილი ახსიათებს ამ მცენარის სამედიკინო მნიშვნელობას და ურჩევს მას სიღაფურის, ნიკოისის ქარებისა და სისმინის წინააღმდეგ. კარცა კატის ძებრ დანაყოს და დამწვარებდა დაავადს. ან წყელში გამოხალის და ამის წყალი შესცობს, დამწვარს უშუქოსოო. რკვასა და მთათუფიშვი კატაპროს (გელანდის) დღესაც დიდი პოპულარობით სარგებლობს და იზიარებენ თითქმის ყველგვარი დაავადების, განსაკუთრებით გულის დაავადებისა და ციკლების შემოხვევაში

ჰიპოკრატის წესები სიკვამლე და თანამედროვეობა

ადამიანი ოდითგან იდგ ყურადღების აქცევდა გარემოებას, უყვარდა რა სილამაზე, ცდილობდა თავისი გარემოების სრულყოფას, ამიტომ იგი თავის თავს ხელოვნურად მავებდა მიზნადგელობას: ათავსებდა ივარცხნიდა თმას, იღებდა სხეულს, იკრავდა ნაირ-ნაირ განსაცემებს, იკეთებდა სხვადასხვა სამკაულებს. შიფისა და კოსმეტიკის განვითარებაში დიდ როლს თამაშობდა კლიმატი და გონიერი პირობები. მხოლოდ იგივე ქვეყნის მცხოვრებელთათვის იყო აუხილებელი თბილი, უბრალო და მოხერხებელი ფორმის განსაცემელი, ან ისეთი ზამთარი, რომელიც კანს დაიცავდა ყინვისაგან და ქარისაგან.

პირველყოფილ ადამიანთა გემოვნულ საკმაოდ ახლოსა მველი ბერძენულ სილამაზის იდეალითან: ლამაზი ფორმის ფეხები, კონგა გამოყვანილი მენჯი, სწრაფ დაკავებულ განი, მჭვინგარე გამოსატულებების დიდი თვალეული, — აი, მათი საერთო ნიშნები.

ისინი იყავნ ფიზიკური პიფიფინისათვის დადგენილ კანონებს. მკაცრად და შესტად ასრულებენ გასაკუთრებულ შემუშავებულ სპორტულ თამაშობებს, მგადა საინფორმაციო ათათ-წყებს. განის ბანის ჩივებს, სოდაც კი, სადაც უბალი იმეოთობას წარმოადგენს. და მულოს, ეს გრადიფიკაციად გამოიშვავებული თვისებები გაგრძელებას პოლიტიკურ რეალიზირ რიგავებშიც.

პირველყოფილი პრიმიტიული გომი მის მიერ შემწილ კოსმეტიკურ საღებავებსა და სუნაულებებს, თვადპირეფადა, სხეულის მოსაბადა იყენებდა. როგორც „ფიციკური იარაღს“ მჭვინგარე საბრძოლველად. ერთ დროს, ბრიგანდების ღურველად მოხაზულ ნიდას იულებს კეისარს. შედეგებმა შიამაბიფილმა მამუხდენია. ფიციკელმა დამპყრობლებმა სამხრეთ ამერიკლებს წითელკანიანები უწოდეს, ვინაიდან ისინი სამხედრო ლაშქრობების დროს სახეს წითლად იღებდნენ. ლარსკომორელი ინდიელები სიხარულის ნიშნად სახეს, თავს, ფრჩხილებს, ხეცის გულელებსა და თვალის ქვეთუობებს წმინდა სინგურით იფარავდნენ.

შორეული წარსულის ერთ-ერთი გადმონაშთია, ქალები გუნებასა და ფრჩხილებს წითლად, ქეთუთობასა და თმას სხვადასხვაფერად რომ იღებავენ. ამას ადასტურებს ჩინეთისა და ძველი ეგვიპტის მუშები. სპარტებში უხვდა ნაოფრ არაჩვეულებრივი სინაფიფით დამუშავებული საზაფრები, ყელსაბამები, საყურები, ბეჭდები, ფრთხველთა ლამაზ-ღამაზი ფრთები, ნიკარები (რომლებიც საკრის ერთგვარ დანიშნულებას ასრულებდნენ), ფრჩხილის სახევის ქვა და ფიქალი, სიხის მამაბიფის შესაბინი ჭურჭელი, სპარსულმა კვირების ნაშუქები, ყვლიანი გოგონები, ლულოვანი ძვლები და ფუფუნების სხვა საგნები.

მსოფლიოში არ მოიციებდა ისეთი ხალხი, რომლებიც არ ხმარობდეს ცხმის, ან ზეთის სახის გასაწმენდად, ან კანის შესარბილებლად. თანამედროვე კოსმეტიკური პრეპარატის შემადგენლობაში ხშირად შედის ქოქოსის ზეთი, ზედისა და ტყის ცხოველების ცხმი, მცენარისა და მადნეულის მჭვრევი და სხვა. ყოველივე ეს პირველყოფილთათვის ბევრად უფრო ძვირფასი იყო, ვიდრე ციფილიზებული ქვეყნებთან შეიავაზებული ლამაზი კაბა-საშორი.

ცხმის საღებავთან შერევით მიღებული გრძიმი ორმაგი სარგებლობისაა. იგი გამოიყენებოდა, როგორც კანის მალაში და როგორც სხეულის შეღებვის საშუალება. ჩვენს დღევანდელ თეატრალურ გარემოროში და თვით ჩვენს საკავალეო მაგიდაზეც კი ვხვდებით ასეთი წესით მიღებულ გრძიმის მრავალი სახეობა.

პრეისტორიული ხანის ადამიანსაც კეისარ კოსმეტიკური ხელოვნების საკეთარი რეცეპტი. გამყინველების დროს საცხენებლებში და თვით სპარტებშიც კი აღმორჩინობა 17-მდე ფერის გრძიმი და სღებავი. ადამიანი ფერს სინთეზური მნიშვნელობა ანიჭებდა. თეთრი ყვავი-ღამაზ ლამაზ ფერად ითვლებოდა, შავი — არასუნარველად, ლურჯ ფერი ადამიანის სულს გულისხმობდნენ და ამიტომ, სიკვდილის ფერად იყო მიჩნეული;

ფინანსები

წითელი მხიარულს ნიშნავდა. ფერების სიმბოლიკა თანამედროვე ცხოვრებაშიც აღინიშნება. ვაგონობით: შავი ორშაბათი, შავი ბანარო, შავი ჭირი, ვეილილი ცივ-ცხელია და სხვა. დღევანდელი პა-გარაძლი უმრავლესობის ნიშნად თვირის და ღია ვარდისფერ კაბას იცვებს.

მოგვიანებით, აღაშინაზა გამოიწვევა, საყვარელი ფერებით, სხეულზე გეომეტრიული ფიგურების მოხატვის ჩვევები, რომელთა ტრადიციული ფორმები მიანიშნებდა პიროვნების მდომარეობაზე საზოგადოებაში. სხეულზე მოხატულობის ხანგრძლივად შენარჩუნებისათვის მიმართავენ ტატუირებას. ეს ჩვეულება მთელს დედამიწაზე იყო გავრცელებული. ჩვენს სინამდვილეშიც გვხვდება კანის მოსვირინების შემთხვევები, რაც სხვა არა ფერია, თუ არა, პირველყოფილი ჩვევების გადმონაშთი.

აღმინათა გვიწვინება მრავალფეროვანია. ზოგან კბილების გასაფორმებლად ნაყარს და ნაყელსაც კი მზირობენ, ზოგს კი ლაპაზად შავი კბილი მიიჩნია, რისთვისაც კბილების განსაკუთრებული გაქლოვება შემოღებული. მსგავსი მავალიობით თანამედროვე ცხოვრებაშიც გვხვდება. მოდას აყოლილი ახალგაზრდადები ვრანსად კბილს აკრავენ ოქროს ან სხვა ძვირფას ლითონს.

წვეროს მოშვება, როგორც მამაკაცის სქესისა და სიღამაზის სიმბოლო, ჯერ კიდევ კრევა-მიყნის გამოქის ბოლოს იყო შემოღებული. სიღამაზისკენ სწრაფვამ განაპირობა აგრეთვე ძველთაძველი ჩვეულებები — ყურის გახვარება სახალისათვის, უღვაწის და ფრჩხილის მოზრუნა.

ამრიგად, ნათელი ხდება, რომ მოდა და გულანაზების ავტორბუბები უწველეს დროსა წარმოშობილი.

ზინი ურანაშვილი,
ფ. ი. ლენინის ბერძნულური მუზეუმის თბილისის ფილიალის ლექტორი.

კონსულატისა და მეთაულურის
თანამდებობაზე
შაპა და ინჰარტი

ლოს ანკელისის ზოპარკში კონსულატისა და მეთაულურის თანამდებობაზე მიიღეს 21-ად 50 წლის ასაკამდე 12 კლასი. მანამდე ამ თანამდებობაზე მხოლოდ მამაკაცები მუშაობდნენ. ვაჰორკა, რომ ცხოვრებითი პულსა უფრო ემორჩილებიან. მათთან ისინი უფრო გამგონი და უწყინარი გახდნენ.

ბაზომგონებლობითი კურიოზები

ბიოუსელში ევგელწითურად იხსნება გამოცდებაც გამოცდა. შარხან ხალხის უწარადება მიიქცია რამდენიმე ასეთია სიახლემ: კარბინი აბაზან (მოხუც ან ავადმყოფი) უფო ადამიანს ზოგჯერ ძალიან უჭირს აბაზანის ნაპირზე გადაიქცება). ვედად მოხალღებ შრომების ერთ ადგილს შემგროვებელი აპარტი, მწერების გადამწყველი ლამაზა, თერმომეტრთან კოვზი ბაქვეებისათვის, და ბოლოს — ყავის სადღებელი, რომელიც ავტომატურად ჩაერთვება, როგორც კი ახლად გამოღებულზე ადამიანი ღოგინში მავრად დაამთქნარებს.

კიბო უშვილობით

ჩაიკას „ქონსონ პარკ ჰოსპიტალის“ გამოკვლევათა მონაცემებით, უშუალო ეავშირი არსებობს უშვილობასა და ძმუნეს კომბ შორის. დაკვირვებებმა ცხადყო, რომ ნაშობიარებ (განსაკუთრებით კი რამდენჯერმე ნაშობიარებ) ქალებს ოთხჯერ ნაკლებად ეთარბებთ ძმუნეს კიბო, ვიდრე უშვილებს.

აქამდე ცნობილი იყო, რომ გულით ავადმყოფთა მეტრი იყო თამბაქოს წვეთი; ალკოჰოლი, ცხიმისა და შაქრის ჭარბი მიღება; სხვადასხვა სახის სტრესები. ზოსტონის სა. მედიკონი ცენტრის (აშშ) მონაცემებით, ინჰარტის საშიშროებას უყავს იწყებს. ცხიმის, რომლებიც ამ სფეროში ჩაატარეს, გვიჩვენებს, რომ შავარი ჩაი არ ვნებს გულით ავადმყოფებს. უყავ კი, თუ ეს დედში ორ ჰიპერტენზი მთელიყო, აძლიერებს კორონარულ სისხლ-ძარღვთა სარკინებს.

აბაღი ჯიბაში

გფრ-ში გასაუიად გამოვლეს საყრავი ქობის მანქანა, რომლებიც ძალიან მოხერხებულია მივლინებში ამ შევებულბაში ყოველს, და ოქამშიც, მავალიად, როცა უნადის ან ავექის შალითის დაქმნება ხაპირო.

თოჯინების კოლიკალინია

დიდი ხანა შემჩნეულია, რომ ბავშვის ფსიქოლოგია ერთი თავისებურებით ხასიათდება: ის განიცდის და დარბობს, თუ ძველი, დამტკრებული თოჯინა გადაუადებს და ახალ თოჯინას უდევს არ უფურტებს.

გფრ-ში ახლანან გაიხსნა მსოფლიოში ერთადერთი „თოჯინების პოლილოგია“. „შოავად ექიმად“ ამ მარტა ვიციქ მუშაობს. გან ისეთი გარემო შექმნა, რომ სათამაშობებს ბავშვების თანდასწრებით შეკეთებენ და ეს პროცესი ძალიან მკავს სავსი პროცედურას.

პაკიანის პირველ გვირდზე — „საქავა“. მხაზარკი ი 5 ა დ ი 5 ნ ო მ რ ც მ ვ ა ნ გ რ ი ბ ო ლ ი ა, მ ი თ მ ბ გვირდზე — „1991 წლის ბავშვულური“. მხაზარკი მ. მ. დ ი 5 ნ ო მ რ ც მ ვ ა ნ გ რ ი ბ ო ლ ი.

რედაქტორი მარიკა ბარათაშვილი	სარედ. კოლეგია: ნ. შარბინიძე, მ. პალანდანი (პ. მგ. მდიანი), ზ. კაპაბაძე, თ. ლაშვარაშვილი, ძ. სიხარულიძე, ნ. შალვაშვილი, ლ. შინგალიძე (მხტ. რედ.ქტორი). თ. ყრბათაძე, ნ. ჯაბახიშვილი, ტექრედაქტორი ი. ჩოხეიძე	საქ. კე ცენტრალური კომიტეტის გამომცემლობა
------------------------------------	--	---

საქ. კე ცვსი გამომცემლობის სტამბა. თბილისი, ლენინის ქ. № 14.
ტიპოგრაფია იმპრეტრისტიკა. თბილისი, ლენინის ქ. № 14.

რედაქციის მისამართი — ლენინის ქ. № 14 ტელეფონები: **ჩ. ჩოხეიძე** — 99-98-71, **პასუხისმგებელი მდიანი** — 99-71-68, **გენერალ-დირექტორი** — 99-50-39, **მხატვრული რედაქტორის** — 93-98-57, **საქმეთა მმართველის** — 93-98-54, **ვადაცია საწყობი** — 20/111-73 წ. ხელმოწერა უკლებლად 16/17-73 წ. ქალაქის ზომა 60x90¹/₈ გიხი ეკრი ნაბჭილი ფურცელი 3, სააღრიცხვო-საკაგომცემლო ოაზისი 5, 3 ტირაჟი 125.600. **საქ. 478. უე 01858 ფასი 80 კაბ.**

სამრეწველო სახეობის ყვავილებზე

ყვავილები ოთახში, იკვანძე, ეზოში...

ჰიბრიდული გლოქსენია მრავალწლიანი ბალახოვანი მცენარეა, კარგად ხარობს ოთახის პირობებში. მისი სამშობლო ტროპიკული ამერიკაა. მაგრამ მზის მცხუნვარება დიდად არ უყვარს. იგი თავს ჩრდილში უფრო კარგად გრძნობს. გლოქსენიას ხავერდოვანი, ოვალური ფოთლები აქვს. მისი ზარისებური ფორმის ყვავილები ნაირფერია: ქრელი, თეთრი, ყვითელი, პირისფერი, მოლურჯო და სხვა. ყვავილობის მაისიდან ნოემბრამდე უყვარს ნეშომპალიანი ყვამირი ნიადაგი. წუნწებით და მინერალური მარილებით კვება ზაფხულში ხშირი, ზამთარში კი იშვიათი რჩევა. გლოქსენია მრავალდება თესლით, კალმით, ფოთლებში დაფესვიანებითა და ტუბერის დაყოფით. მისი თესვა ხელგონური დამტკვრიანებით მიიღება.

ჰიბრიდული ტუბტი ბალახოვანი მცენარეა. იზრდება ერთი მეტრის სიმაღლის. იგი ამ 10 წლის წინათ გავრცეულდა ჩვენში ამერიკიდან. მისი თეთრი, წივილი, ყვითელი და მოლურჯო ფერის ყვავილები 10-15 სანტიმეტრი დიამეტრისაა. ჰიბრიდული ტუბტი ბაღნაბალების და ეზოებისათვის კარგი დეკორატიული მცენარეა. ყვავილობის ადრეული გაზაფხულიდან ზამთრის პირამდე ადვილად მრავლდება თესლით, კალმით, ფესვის დაყოფით. უყვარს ხშირი რწყვა და ნოყიერი ნიადაგი.

წყალიკრეფიას მრავალფეროვანი ფორმის ყვავილები აქვს. მისი ყვავილები სხვადასხვა ფერისაა: ლურჯი, ყვითელი, წითელი, თეთრი, იისფერი. იგი 10-30 სანტიმეტრის სიმაღლის ბალახოვანი მცენარეა, კარგად ხარობს ეზოებსა და ბაღნარებში. უყვარს ნოყიერი ნიადაგი, მზის სხივები და შექარბილიანი ადგილები. ყვავილობის გაზაფხულიდან შემოდგომამდე.

ირ ხმალამა,

ბიოლოგიურ მენიერებათა კანდიდატი.

გლოქსენია

ტუბტი

წყალიკრეფი

ИНДЕКС 76178